

Izhaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 10— Din
za inozemstvo 20— „

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 96.

Podružnice:

Maribor, Barvaraka ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta,

Račun, pri poštn. čakov.
zavodu šte. 11.842.

Ljubljana, 19. avgusta.

Pospešenje sestanka Male antante

Beograd, 19. avgusta. (Izv.) Kakor je izvedel Vaš dopisnik, se je načrt glede sestanka v Marijanskim Laznih nekoliko izpremenil. Dr. Beneš, dr. Ninčič in rumunski zunanji minister Duca se sestanejo s Pašičem in Bratianom dne 24. avgusta v Pragi, ker se že 30. avgusta prične zasedanje Zveze narodov v Ženevi. Pred sestankom v Pragi, se bo vršila v Marijanskim Laznih konferenca med Pašičem in Benešem glede obnove in razširjenja češkoslovaško-jugoslovanske pogodbe. Ministrski predsednik Pašič bo sprejet v svečani avdienci od predsednika Masaryka, ki ga je osebno povabil v goste.

Beograd, 19. avgusta. (Izv.) Kakor je

zvedel Vaš dopisnik, odpotuje zunanji minister dr. Ninčič po sestanku v Pragi in Marijanskim Laznih dne 4. septembra z dr. Benešem in ministrom Duco v Ženevo na skupščino Zveze narodov, kjer ostane do dne 15. septembra.

TESNEJŠA VEZ MED ČESKO IN NAŠO VALUTO.

Praga, 19. avgusta. (Izv.) «Slovenska politika» prinaša na uvodnem mestu poročilo, da bo dr. Rašín, bodoči finančni minister, skušal doseči skupno pot z jugoslovansko valuto. On je mnenja, da je dinar več vreden kakor notira na borzah in ga je treba izločiti iz valutne ve-zave avstrijske krono in nemško mako.

Češko-jugoslovanski parlamentarni obiski

Praga, 19. avgusta. (Izv.) Tajnik jugoslovanskega poslanstva dr. Janjič in jugoslovanski poslanik dr. Vošnjak sta se zedinila s predsednikom češkoslovaške narodne skupščine Tomaškom glede spre-

jema jugoslovanske skupščine na narodni praznik, dne 28. oktobra. Češki poslanci bodo vrtili obisk na jugoslovanski narodni praznik, dne 1. decembra, v Beogradu.

Avstrija pred akutno krizo

KANCELAR POTUJE V PRAGO IN BERLIN.

Dunaj, 19. avgusta. (Izv.) Dunajski večerni listi objavljajo izjavo iz parlamentarnih krogov o sedanjem položaju. Izjava veli med drugim: «Ako bi zveza narodov sklenila le formalno odločitev glede avstrijskega vprašanja in ne tudi materialne, bi to pomenilo, da antanta iz raznih vzrokov ne more prevzeti v mirovni pogodbi prevzetih obveznosti. Položaj bi vsled tega postal zelo resen in bi moral priti do prekreta: Avstrija bi morala stopiti iz svoje rezerve ter v takih okoliščinah odrediti svojih pravic glede samostojnosti. Njena nova orientacija bi se mogla pokazati v tem, da prične z novo ureditvijo trgovsko-političnih in splošnih političnih odnosov do sosednih držav. S tem bi se ustvarili novi finančni pogoji, ki bi jamčili za mirnejši razvoj države. Do odločitve zveze narodov se seveda ne bo končno-veljavno razpravljalo o tem vprašanju.

Dunaj, 19. avgusta. (Izv.) Iz merodajnih krogov se poroča, da je imel včeraj in danes kancelar dr. Seipl sestanke z zastopniki antante, na katerih se je razpravljalo o položaju, ki je nastal zaradi tega, ker je londonska konferenca odstopila pomožno akcijo za Avstrijo zopet zvezi narodov in s tem poslala lažna notranji položaj Avstrije. Problem Avstrije ni smatrati več za finančni, temveč za ozirom na svetovni položaj za političen. Ker bi bile z bistveno spremembo v državnem ustroju prizadete tudi so-

sedne države, je sklenil zvezni kancelar stopiti v stik s sosedji v Berlinu, Rimu in Pragi. Dr. Seipl bo odpotoval v nedeljo zvečer v Prago, kjer bo v enodnevnem bivanju razpravljalo o situaciji z dr. Benešem. Od tam se pelje kancelar direktno v Berlin, kjer ga dr. Wirth pričakuje v torek dopoldne.

Praga, 19. avgusta. (Izv.) Vest o prihodu zveznega kancelarja dr. Seipla je prišla nepričakovano, ker niti češki korespondenčni urad niti privatniki niso vedeli zanj. Dr. Beneš biva trenutno v Františkovi varhi in se povrne tekom jutrišnjega dne v Prago, kjer bo v podeljek dopoldne sprejel na kolodvoru kancelarja. Razgovor se bo vršil v podeljek popoldan. O programu na tem sestanku se na merodajnih mestih mnenja, da ga mora dr. Seipl prinesiti s seboj; vsekakor pa je računati z vsemi možnostmi.

Istega dne, ko nastopi dr. Seipl svoje potovanje v Prago, se vrne tudi predsednik Masaryk. Legacijski tajnik Jan Masaryk, sin predsednika, je zagotovil, da je to pripisati le slučaj in da predsednik ne bo šel v Prago, temveč na svoj grad v Lano.

MASARYK DOMA.

Praga, 19. avgusta. (Izv.) Predsednik Masaryka bosta sprejela v Čehu ministrski predsednik dr. Beneš in minister Samal jutri ob 2. popoldne. Pozdrav je neoficijalen.

Gjorgja z dvora za vedno. Kraljevič bi v tem slučaju postal navaden državljan; ako pa bi še potem ne miroval, potem bo odrejen njegov izgon iz države in izgnan kraljevič v tem slučaju vse pravice kot član dvora in tudi kot navaden državljan.

Zunanji minister dr. Ninčič je danes sprejel kraljeviča Gjorgja in s njim nad eno uro konferiral.

PROTI DRAGINJI

Beograd, 14. avgusta. (Izv.) Jutri predpoldne se vrši tukaj velik shod proti draginji. Za energične korake za pravočasno preskrbo mest, kakortudi za takojšnjo ureditev uradniškega vprašanja. Shod sklicuje demokratska stranka.

Neljubi spor s kraljevičem Gjorgijem

Beograd, 19. avgusta. (Izv.) Današnja «Politika» poroča, da je vlada v zmislu sklepov kronskega sveta v Ljubljani «ukala» z legalnimi sredstvi pripraviti kraljeviča Gjorgja za mirno rešitev spora z dvorom. V tem zmislu se je tudi namestnik ministrskega predsednika Kosta Timotijević razgovarjal z njim, a kraljevič je vztrajal pri svojih zahtevah. Vlada se je zaradi tega vnovič posvetovala in izvršila sklep, ki je bil takoj brzojavljen v Marijane Lazne. Ako smo dobro informirani, pravi «Politika», je vlada v zvezi točke D člena 20. dvornih statutov predložila izključenje kraljeviča

tržne cene in blagu. Istočasno s temi koraki se hoče zagrabiti po zakonu o pobijanju draginje vse obstoječe velike zaloge živil, ki jih je kdo nakopičeval v svrhu brezvestne spekulacije. Pri celotni protidraginjski vladni akciji, o kateri se moramo zavedati, da je zvezana s kolosalnimi ovirami in težavami, nam vsekakor nudi največjo garancijo za uspeh dejstva, da je danes pojava draginje v državi vseobsej, ter da jav draginje v državi vseobsej, ter da radi njega trpi tudi najboljše okolice faktorjev, v kojih rokah je eksekutiva vladne akcije.

Zanimivo je ponašanje žurnalistike voščilne vladne protidraginjske nastopa. Zagrebško opozicijsko časopisje zahteva, da naj vlada, predno kaj ukrene, začne s tečajem. V mislih ima seveda krščane in pravoslavne židke, ki se čutijo po vladni koraki in svojih spekulacijah ogrožene in ki bi radi zadevo zavlekli. «Slovenec» se je

danes izjavil prav odločno proti omajitvi ali ukinitvi izvoza živil. Kot pravi modrijan vidi edino rešitev v poboljšanju valute. Zakaj Rumunji te gospode ne pokliče na dviganje valute? «Slovenski Narod» prinaša z Dunaja izvirno poročilo, v katerem javlja, da se je polastilo tamošnjih spekulativnih in veržnikov velikansko ogrobovanje, ker ne bodo mogli v slučaju zaprtja mej, izvršiti svojih izvoznih obvez. «Jugoslavija» celo napada ministr dr. Žerjavo, da je vprašanje draginje in uradništva spravilo pred kronski svet.

Zanašamo se, da bo vlada vse te glasove kvorajnogovno prestala in da bo zapolnilo protidraginjsko akcijo do konca izvedla, ne omarja se na levo, ali dano, kakor to nekoč je bilo odločilo zahteva interes naroda, da gar nista v politiki gleda na se huna»

Nemčija pričakuje odločitve

London, 18. avgusta. (Izv.) Dočim se di Lloyd George mirno v Cricciethu ter narekuje svoje memoire, pišejo london-ski listi v zelo razburljivem tonu glede izgleda, da bi se izpremenila smer francoske politike. Angleški zunanji urad pa se ne da spraviti iz ravnotežja ter smatra, da so vesti iz Pariza proračunljive le v to svrhu, da bi omajali stališče Anglije v reparacijskem vprašanju. Na uradnih mestih se izjavlja, da bo trajalo precej časa, da se doseže podlaga za sporazum z Nemčijo, ravnotako kot z Rusijo, kar se vidi tudi iz uspehov haške konference. Medtem pa tudi Anglija ne bo ostala brezbržna, vendar pa hoče s svojo odločitvijo počakati, da ne razburji duhov.

Pariz, 18. avgusta. (Izv.) «Temps» pomno poudarja, da vztraja Poincaré trdno na svojem stališču, da se ne sme dovoliti moratorij čez leto 1922. Nato bo morala Nemčija dati na razpolago svoja produktivna sredstva, ki jih je Poincaré zahteval v Londonu. «Francoskim delegatom so se enkrat poklicali v spomin na stališče francoske vlade. «Intransigant» meni, da pri berlinskih razgovorih najbrže ne bo šlo za vprašanje plačil, ker sta komisija in Nemčija že dovolj poljsnila svoja stališča. Govorili bodo o možnosti rešitve sedanjega konflikta, predvsem o plačilnih modalitetah, o jamstvih itd. V interesiranih krogih menijo, da se bo našla srednja pot.

Berlin, 19. avgusta. (Izv.) Angleška vlada je nemškemu poslaniku v Londonu dne 18. avgusta izročila nastopno skupno noto kot odgovor na nemško noto z dne 14. julija: Glede plačil v gotovini, ki jih Nemčija dolguje na podlagi členov 3 in 4 gospodarskih določb, nameravajo zavezniške vlade zahtevati plačilo dveh milijonov funtov, ki zapadejo dne 15. avgusta po preteku štirih tednov, računski od tega dne. Tega dne nameravajo odgovoriti dogovor z dne 10. junija 1921. ter skleniti z nemško vlado posamezne dogovore glede ureditve vseh saldov, ki jih dolguje Nem-

čija na podlagi gospodarskih določb. Ti dogovori se bodo predložili v odločitev reparacijski komisiji. Wolffov urad pripominja k temu odgovoru: Iz note izhaja, da se, kar se tiče inozemskih plačil, od nemške vlade do sredi septembra ne bodo zahtevala nadaljnja plačila.

Berlin, 19. avgusta. (Izv.) Na očetilnih mestih se izrazno poudarja, da se zaradi obstoječega položaja ni treba zburjati. Vlada ne kupuje deviz in jih tudi ne prodaja. Poravnalno izplačilo je bilo za 4 tedne preloženo, tudi reparacijska plačila so trenutno odložena. Strah pred morebitnimi francoskimi protidraginjskimi pretirani. V državni pisarni se je vršil razgovor šefov o smernicah, ki se jih ina nemška vlada držati pri pogajanjih z Bradburyjem in Maucierkom. V splošnem se temu odgovoru ne pripisuje mnogo važnosti. V prihodnjih dnevih se bodo vršile razen pogajanj z zastopniki reparacijske komisije še posvetovanja glede končne ureditve Bavarske. Poleg tega pričakujejo v torek avstrijskega kancelarja dr. Seipla, o katerem še ni znano, na kak način namerava dobiti pri Antanti dovoljenje za svoje korake.

FRANCOSKO-NEMŠKO ZBLIŽANJE?

London, 19. avgusta. (Izv.) Iz francoskih listov povzeto mnenje o nameravanem francosko-nemškem zblizanju se tukaj jako mirno obravnava. Zdi se celo, da smatra večina ta pojav za naravno posledico dogodkov. Politični sodniki «Timesa» je mnenja, da je taka zveza le iluzorna, ki ne more prestrašiti nobenega parlamentarca. Ne more sicer ugovarjati, da so v gotovih krogih temu načrtu naklonjeni. Vendar pa je k večjem misli, da neke vrste gospodarske kombinacije Millerand je nameraval to izvesti že leta 1919, vendar pa pozneje noben državnik ni smatral možnosti za resno. Neizogibno pa je, da bo Francija, ako prodere Anglija s svojim odklonilnim predlogom, skušala pritegniti na svojo stran, da napravi neke vrste blok proti Angliji.

Moka in žito za prehrano

Beograd, 19. avgusta. (Izv.) Za prihodnji podeljek je v ministrstvu financ sklicana anketa strokovnjakov ter zastopnikov žitne trgovine ter mlinarske industrije, na katero so vabljivi zastopniki iz vseh pokrajin. Naloga tega posvetovanja je poleg drugega, da ugotovi kako bi

se pritegnili eksporterji žita, zlasti pa mlinci k vladni akciji za omiljenje draginje. Vlada bo namreč zahtevala od eksporterjev in mlinov, da bodo izvestno količino nakupljenega blaga odstopili po znižanih cenah javnim aprovizacijam z posameznih pokrajinah.

Jugoslovansko-italijanski „sporazum“

Trst, 19. avgusta. (Izv.) Vest nekatere listov, da bo naš upravnik Nešić v Trstu s Tostijem pregledal tekst jugoslovansko-italijanske konvencije za italijansko šolstvo v Dalmaciji, se ne potrjuje. Nešić je le potoval v Trst, da izroči svoje pismo Cincarmarkoviću. Pogajanja z Italijo pa nadaljuje v Rimu naš poslanik Antonijević, pri čemer se jasno vidi italijanska tendenca zavlačevanja.

Pred zasedanjem Zveze narodov

Dunaj, 19. avgusta. (Izv.) Generalno tajništvo Zveze narodov razglašajo provizorični dnevni red za plenarno sejo, ki se bo vršila v podeljek 3. septembra. Na dnevnem redu je med drugim prošnja za sprejem Madžarske v Zvezo narodov in nekaj finančnih vprašanj, posebno ono o rešitvi Avstrije.

Nova umazana afera d' Annunzijeve

Gardone ob Gardskem jezeru, 19. avgusta. (Izv.) Sedaj se še le izve vzrok d' Annunzijevega padca z balkona, pri čemer se je bil precej poškodoval in tako zopet enkrat opozoril Italijansko javnost nase. Oblasti se zbrale dovolj grdnj, da okličejo vs odgovornost gospo Baracca, ki je v nezavestnosti vrгла pesnika z balkona na vrt pod balkonom. (Gospa Baracca je umetnica na klavirju, in je že na Reki bila d' Annunzijevega priženka. Njej na lupo se je d' Annunzio ločil v svoje druge žene. Znanje o njegove številne umazane afeze z ženskami.)

NEPRESTANO ZVIŠANJE PRIŠTOJBIN V NEMČIJI

Berlin, 19. avgusta. (Izv.) Povišanje železniških tarifov za 50 odst. od 1. septembra bo sledilo s 1. oktobrom ponovno zvišanje teh pristojbin. Predvideno je tudi zvišanje poštne pristojbine z istim terminom. Za proučevanje zadnjega je bil sklican svet poštne strokovnjakov.

BOLGARIJA PONAVALJA LEPE BESEDE.

Sofija, 19. avgusta. (Izv.) Listi prinašajo vesti iz Bukarešte, po katerih je češkoslovaška vlada pripravljena dovoliti vstop Bolgarije v Malo antanto. Nek vodilni list poudarja v uvodnem članku, da so vse želje Bolgarije združene z Malo antanto in jo veže krona sorodstva in ne omajano prijateljstvo nanjo. Poskus vztrajati pa Bolgarije v Malo antanto je za enkrat gotovo še preuranjen, ker ni mogoče govoriti o vstopu Bolgarije v Malo antanto, dokler se ne reši reparacijsko vprašanje in zlasti dokler ne preneha hugarška komitiska propaganda v Južni Srbiji).

Slov. Vidmar dobil v Londonu tretje darilo

Ljubljana, 19. avgusta. Nocoj je dobil tukajšnji šahovski klub iz Londona brzokajno obvestilo, da se je danes končal šahovski turnir za svetovno mojestvo v Londonu. Pri tem je dobil Slovenec prof. dr. Milan Vidmar tretje darilo. Potemtakem je prvi dosedanji šahovski svetovni moister španski Kubanec Capablanca drugi Rus Alekin (izg. Aljokin), kot tretji je pa iz hude borbe s slavnim svetovnim šahovskim mojstrom Rubinsteinom kot zmagalec izšel naš Vidmar, Italijan pa je na zadnjem mestu.

Borza

Zagreb. Borza je bila v soboto zaprta. V prostem prometu so notirali: London 400 — 400.75, Newyork 86.75, Budimpešta 5.25 — 5.35, Dunaj 0.11, Pariz 702 — 702.50, Milan 401.25 — 402, Berlin 7 — 7.75, Praga 260.

Beograjska borza je bila včeraj izpraznjena preobraženja zaprta. Curih, devize: Berlin 0.38, Newyork 524.50, London 23.49, Pariz 41.57, Milan 23.66, Praga 15.50, Budimpešta 0.33, Zagreb 1.80, Bukarešta 2.90, Varšava 0.07, Dunaj 1/2 avr. žig. krone 0.075. Inozemske borze (Dunaj, Praga, Berlin) večer niso poslovale.

Tekma za prvenstvo JSS

(Višji oddelok.)

V ponedeljek so se vršile na zletnem telovadišču tekme višjega oddelka za prvenstvo J. S. Saveza. Tekmovali sta 2 vrsti in 18 podincev. Na prvi pogled je sicer število majhno, a kdor je videl, kako ogromne zahteve so bile stavljen, se temu ni čudil, saj je bilo treba vztrajnega in dolgotrajnega vežbanja za ta nastop. Predpisane so bile dolge in težke vaje na orodju, ki so zelo komplicirane ter zahtevajo od telovadca veliko spretnost. Občinstvo, ki je v velikem številu prisostvovalo tekmi, je z velikim zanimanjem opazovalo tekmovalce ter vztrajalo do konca.

Pri tekmi si je priborila prvenstvo vrsta Sokola Ljubljana, ki je dosegla 548-25 točk (80-63 %), II. mesto pa so si priborili telovadci Sokola L. a 542-13 točkami (79-73 %).

Obema vrstama je bila poklonjena mala diploma z lovorjnim vencem.

Od posameznikov pa so si priborili veliko diplomo sledeči bratje:

1.) Dergane Stanislav (Sokol I.), ki je dosegel 108-5 točk (98-64 %);

2.) Šumi Peter (Sokol Ljubljana) 105-25 točk (95-68 %);

3.) Buh Anton (Sokol Jesenice) 94 točk (85-45 %).

Na četrtem mestu je br. Evgen Lovšin (Sokol I.), ki je dosegel 93-5 točk (85 %) in ki mu manjka do diplome le pol točke.

Prosta tekma posameznikov.

Proste tekme se je udeležilo 15 tekmovalcev, od teh je dokončalo tekmo 13 članov.

Zmagalec v prosti tekmi je br. Papić Djura (Sokol Vršac, župa Veliki Bečkerek), ki je dosegel 69-75 točk ter si tako priboril lipov venec s srebrnim znakom in veliko diplomo.

2.) br. Petrović Milan (Sokol Srbovan, župa Novi Sad), ki je dosegel 60-5 točk.

3.) br. Mudrinski Lazar (član Istega Sokola) 53-5 točk.

Rezultati tekme nižjega oddelka še niso ugotovljeni, verifikacija bo trajala še do srede prihodnjega tedna.

Vprašanje emigracije na jugu

Vprašanje politične emigracije je imelo na Balkanu vedno svoj poseben značaj. Tu je imela vsaka vojna za posledico preseljevanje prebivalcev. Kajti vojne niso bile le vojne sovranih armad, marveč so predstavljale medsebojno borbo celih ljudstev. Najbolj je bilo to dejstvo opazovati pri vojnah krščanskih narodov za osvoboditev izpod turške jarma. Kakor so Turki v boju s krščanskimi uporniki morili tudi nedolžno prebivalstvo, žene, starčke in otroke ter jim požigali hiše, tako se je tudi srd upornih obračal zoper vse vladajoče turško ljudstvo. Tako se je zgodilo, da je n. pr. iz osvobodene Srbije izginil turški element popolnoma, dasi je bilo pred osvoboditvijo tam razen vojaštva mnogo meščanstva in bogatejših ljudi po kmetih. Ko je Avstrija l. 1878. zasedla Bosno-Hercegovino, so se iz dežele izseljevali številni muslimani, ki niso hoteli ostati pod gospostvom osvojenega džavra. Istotako so se izseljevali Turki iz novo pridobljenih krajev Srbije, iz Bolgarke, iz Grčije, iz Črne gore. Obratno pa so v krščanske države prihajali izseljenci iz onih pokrajin, ki so ostale še pod Turčijo.

Novo veliko preseljevanje so prinesle vojne l. 1912-13. S turškimi armadami so bežali tudi Turki, ne le uradništvo, marveč tudi ostalo, celo kmetstvo prebivalstvo, ki se je balo maščevanja za zločinstva, izvršena pod zaščito turške oblasti. Prav tako so pozneje bežali Bolgari pred grško vojsko in obratno Grki pred bolgarskimi četami. To preseljevanje se vrši še sedaj; v Grčiji pripadajoče predele se seli grško prebivalstvo iz krajev, ki so ostali pod bolgarsko in turško vlado in tudi obratno.

In tako pridemo tudi do emigracije iz južne Srbije. Mnogo onih, ki so se dotlej z vso vnemo angažirali za bolgarsko propagando v Makedoniji, so ostali v Bolgariji. Seveda pa so se bili vrnili za časa bolgarsko-nemške okupacije med svetovno vojno; takrat so se pripadnikom srbske stranke poiglavale hiše in se jim je skratka uničilo vse, kar se je sploh dalo.

Pojav izseljevanja in preseljevanja je tedaj na balkanskem polotoku splošno običajen. Navadno je bilo čisto nepotrebno govoriti o povratku emigrantov, ker si ni nihče želel razaj in se tudi ni maral vrniti, ako bi bilo še tako mogoče. Očitno tudi to pot ne bo drugače. Kdor pa bi se hotel vrniti, bi storil to le z name-

nom, da nadaljuje politično propagando.

Taka politična propaganda pa bi bila bistveno olajšana, če bi se Bolgarom posrečilo doseči, da se vsteje makedonsko prebivalstvo med narodne manjšine. Da se to ne zgodi, je seveda ena osnovnih naših potreb.

Ona generacija, ki je izšla iz ljute propagandistične borbe v Makedoniji, se odlikuje po nenavadno srditem fanatizmu, in to pri vseh narodnih skupinah. Na spreobrnjenje te se ne more nikjer računati; ona ostane nespremenljiva, kakor je, pa naj se vrne ali ne vrne. Treba je počakati, da doraste nov rod; šele na tem se bo mogla zgraditi krepkejša stavba. Do takrat pa je vse vprašanje sigurnosti obseženo v tem, da imamo čim boljše upravo. In pa s tem moramo računati, da bo potreba krepke oborožene sile, ki vzbuja dovolj respekta. Zboljšanje prometnih sredstev, najnujnejše nove železnice, to bo šele v polni meri omogočilo oboje.

Politične beležke

Uničujoča obsodba klerikalno-socialistične komunalne politike. Ni še leto dni tega, odkar se je po slovenskih mestih v občinskih gospodarstvih vgnezdila črna - rdeča - modra koalicija. Tako v Ljubljani, v Mariboru in v Ptuj. Vsaka pametna beseda je bila takrat odveč: NSS je s tem, da se je vdnjala klerikalcem, drvela v svojo lastno nesrečo, ljudske interese pa izročila političnim spekulantom. To potrjujejo sedaj narodni socialisti sami. V »Jugoslaviji« je izšel namreč zelo poučen članek o komunalnem gospodarstvu v Mariboru, ki ni nič drugega, kot uničujoča obsodba še pred kratkim toliko hvalisanega klerikalno-socialističnega gospodarstva. »Jugoslavija« piše med drugim: »Daleč je prijadral Maribor pod sedanjo internacionalno klerikalno upravo! Preje je bil na slovesu najcenejšega mesta v Jugoslaviji. In takrat so ga upravljali - komisariji. Sedaj ga upravlja internacionalna s klerikalci ... Vsakdo dela kar in kakor hoče ... Plačaj, če hočeš živeti, če ne moreš pa lahko pogineš s svojo družino lakote v mestu, kjer vlada socialistična internacionala, ki se cedi samih besed o ljubezni do zati-ranih, do delavstva in javnih nameščencev. Sedaj vladajoča večina v občinskem svetu je bila pred volitvami vsa polna obljub, kako hoče pomagati nižjemu in srednjemu človeku. In kaj je dosegla? Prav nič! Niti ene najmanjše stvarce ne more pokazati, kar bi storila v prid nižjim slojem in javnim

nameščencem. Ako se posameznim voditeljem stranke godi bolje, kakor se je preje, to je prav vse, kar so dosegli. Tisoči in tisoči, po katerih hrbtih so plezali voditelji do boljših in lažjih mest, ti tisoči pa ginejo v bedi in obupu stokrat bolj kakor preje. Prav zadnji čas je, da bi se na mestnem magistratu v Mariboru pri vladajoči gospodi zgodila temeljita remedura. Zakaj tako brezbržno se menda ne upravlja nobeno mesto niti ne v Makedoniji. Svetujemo tudi ljubljanskim prištamem NSS, da si predajo to porazno obsodbo svojih zaveznikov v lokalici.

Jasna beseda o Orlih. »Slovenec« se zadnje dneve neprestano huduje nad Sokolstvom. Zelena zavist je v njem vzbudila slepo strast. Mi smo dosedaj njegove izbrube na Sokole ignorirali. Včeraj pa vprašuje »Slovenec«, zakaj ne bi smeli biti tudi Orli enakopraven in enakoveljavni Sokolu. Na to vprašanje je odgovoril jako lahek. Orlovstvo je bilo v Avstriji stafaža nemško - madžarskega protislovankega kurza. Orli so vodili organizacijo za nabiranje dobrovoljcev v boju zlasti proti Jugoslovnom, iz njih vrst se je vodila tudi avstrijska špijonaža ter delale ovadne proti našim narodnim ljudem. Ako bi imelo Orlovstvo v sebi kaj moralne sile, bi moralo najkasneje po prevratu likvidirati. Kolikor je bilo med Orli poštenih in narodno čutečih mož, bi morali poiskati sokolske vrste. Klerikalci bi se morali zavedati, da je v naši državi samo Sokolstvo pozvano, da tvori neupogljivo narodno armado. S tem, da so se Orli tudi v Jugoslaviji postavili na svoje noge, so dokumentirali, da tudi v svoji državi niso nacionalni. Izključili so se torej sami iz narodne in državne telovadne organizacije, ki jo predstavlja Sokol. Zato naj tudi samim sebi zamislijo, ako nikdar ne bodo s Sokoli enakovredni.

Predprave za duhovščino. »Slovenec« poroča, da so se na intervencijo ljubljanskega ter djakovskega škofa začeli od vojaške službe odpustiti bogoslovci in duhovniki. S tem je katoliška duhovščina pokazala, da hoče imeti v državi državljane dveh vrst, ene, ki doprinašajo krvni davek, in druge, ki so tega oproščeni. Predprave, ki jo zahteva duhovščina zase, ne pomenja le kršenja ustave, ki pravi, da imamo pred zakonom vsi iste pravice in dolžnosti, marveč dokazuje tudi, da nima ta kasta ljudi prav nobenih ozirov do drugih državljanov in nobenega smisla za državljansko pravičnost in poštenost. Klerikalci so sedaj jasno pokazali, kako oni razumevajo ustavno določilo o enakopravnosti državljanov.

Resnica prihaja na dan, in sicer ravno po onih, ki so jo hoteli prikriti. »Slovenec« je hotel dokazati, da je Orlovstvo enako Sokolu, t. j. eni in drugi so telovadna organizacija. Včeraj pa pravi »Slovenec« doslovno: »Saj orlovski zlet v Brnu ni običajna orlovka, zgolj telovadna prireditelj v velikega mednarodnega stila, ampak je dejansko velikanski mednarodni katoliški shod, na katerem prvači Orlovstvo kot avantgarda katoliškega škotslovaškega naroda ... Orli so torej samo člen v verigi mednarodnega klerikalizma, kar smo mi vedno tudi trdili, oni so izraziti strankarji, kar je že zdavnaj vsakemu znano in vendar imajo drzno čelo primerjati se Sokolstvu, ki je samo nacionalno in nestrankarsko! Kako morejo klerikalci zahtevati, da bi država uvaževala in vpoštevala izrazito klerikalno strankarsko organizacijo, ki na sebi nič nacionalnega nima, enako kot izrazito nadstrankarsko, pa odločno nacionalno sokolsko organizacijo?

Novi špektakel gospodarske stranke v Mariboru. Sinoči je pl. Zagorski zopet sklical sestanek svoje »gospodarske stranke« v dvorano gostilne Orovič. Razposlal je okrog 200

vabil, sestalo pa se je komaj večje omizje somišljenikov. Ker pa je prišlo tudi nekaj prištev drugih strank, je izjavil Zagorski, da se vrši samo seja njegove »stranke« in zahteval, da se drugi odstranijo. Ker ga večina ni hotela ubogati, je klical navzočega policijskega komisarja na pomoč. Ta je odklonil vuvbacivanje, zato je Zagorski klical na pomoč gostilničarja. Tudi ta ni hotel svojih gostov »ven metati«, ampak je pozval natakarja ob hrupnem odobravanju, da prinese »ne-ljubim« gostom piva. Zagorski je poskusil groziti, pa tudi to ni pomagalo. Nato je Zagorskega somišljenik na njegovi desnici predlagal, naj se voli predsednik. Zagorski ga je pa takoj potlačil, češ, da on sam predseduje, in je potem zopet potrpežljivo čakal, da nepozvanci odidejo. Ko pa je zopet vstal Zagorskega desničar ter je začel sedeečega odbornika »gospodarskega odbora«, Nemca Rajerja, češ, da je njihova stranka slovenska in da nemškiutarjev ne rabijo na zborovanju, se je začelo zibati. Zagorski je radikalnega govornika najprej miril, potem se je pa z ostalimi vred krohotal, kako mu govornik peče odličnega odbornika. Brihtnejši somišljeniki pa so se jezili, se drug za drugim odmikali ter se izjavljali, da so prišli le iz radovednosti. Opevani Rajer je pobral svoj časopis in se umaknil skozi vrata. Ko je Zagorski videl, da je situacija že izgubljena, je sam intoniral ob splošnem krohotu: »Zagorski zvonovi ...« Ker pa sam ni pevec in ravnotako tudi ne njegovi prišasti, se je razleglo po dvorani strahovito kruljenje. To se je celo še mesarju Puršiču zdelo preneumno, pa jo je s slugo stanovanjskega urada odkuril skozi vrata. Za tema dvema je odšel Zagorski z ostalim štabom in padel pri vratih v naročje čakajoči ženkli. V dvorani sta ostala samo še dva »gospodarska« somišljenika, ki pa nista delila nazorov glede narodnosti in sta v vehementni debati treščila v nebratskem objemu v šipo na vratih. Ko je šipa zažvenketala, se je dvorana izpraznila in bilo je za danes zopet koloprazno »zagorskih zvonov«. Na cesti je nec »zagorskih zvonov«. Zagorski je svoj razbiti armadi, da se zberejo v terek v »gospodarski restavraciji«.

26. Na dan sokolskega zleta je »Slovenec« hujskal, da so nam zopet Sribi nekaj odvzeli, to pot slovenske mandate. Računa, da so po statistiki od leta 1910. oni profitirali napram nam toliko in toliko poslancev več. Pri tem pa »Slovenec« ne pove, da tudi nas ni toliko, kakor leta 1910., in da so tudi nam naše vojne izgube sprejemale, kar da takoj 10% razliko! Pa če bi »Slovenec« bil to povedal, potem se pač njegovi računi ne bi ujemali in njegove trditve bi več ne bile res ...

Zvonko Bernot apelira na novinarsko združenje proti umazanemu polemikam. Gotovo ga bo vzelo v zaščito, kadar bo njegov list nehal obrekovati in lagati, kakor je storil v svojih protisokolskih neumnih noticah. Enega pa novinarsko združenje ne bo moglo braniti Bernota, - namreč smešnosti. Tiste s krvjo podplute fraze, tiste neumne tirade, ki jih je »Naprej« v zadnjih dneh prodajal, - to je znal morda samo še gosp. Zorko. Zorko in Zvonko, par nobile fratrum! Bernot je včeraj napisal v svojem lističu uvodnik, v katerem govori o Sokolstvu, kapitalizmu, komunistih. »Zarjanih« oddelku za socialno politiko, o gosp. Majencu, o bolniški blagajni in ob enem razklada, kje je bil neke noči, koliko je naročil kuhanih jajc in črnih kav in kaj se mu je med čakanjem sanjalo. Zadnjič je pa napisal, da »rdeče srajce odvajajo telovadce od narave.« Vse to misli gosp. Zvonko prav resno!

Prosveča

Mariborsko gledališče. Jesenska sezona se odprla že dne 9. septembra s opero »Prodana nevesta«, prva dramska predstava pa bo Gogoljev »Revizor«.

Njiva. V ponedeljek izide 8/9 številka »Njive«. Univ. prof. dr. Aleksander Bilimović je napisal velezanimivo in nad vse aktualno razpravo o stanju svetovnega denarstva. Razprava pojasnjuje težke in za vsakogar občutne sodobne probleme na izredno jasen in tudi lažji in lahko razumljiv način ter navaja »troje« današnjega derutnega denarnega stanja, zato bo vsakogar zanimala.

Historična razstava slovenskega slikarstva se je zaprla dne 18. avgusta, da se preuredi in se znova odpre za vselej dne 2. septembra. Ob vsesokolskem zletu so predvsem češki gostje v velikem številu posetili razstavo in tudi domačinov se ni manjkalo. Ker prihajajo še dni neprestano razstavi nova umetniška dela, bo kazala razstava, ko se zopet odprti, povsem drugačno lice. Predvsem bodo dela kronološko bolj razvrščena; izpopolni se število slik posameznih mojstrov, kakor Jelovška, Potočnik, Mencingerja, Berganta I. dr. Narodna Galerija izda tudi katalog razstave. Dolžnost vsakega slovenskega inteligenta je, da pozna vsaj največje mojstre svojega naroda, ako pozna že grške ali italijanske ali nemške; zato je naj nibe ne zamuditi prilike obiskati razstavo, ki se na državni obrtni šoli odprla znova.

Shakespearejevo gledališče v Londonu se bo restavriralo. Nekaj bogataš je daroval za restavracijo 30.000 funtov pod pogojem, da se vsako leto izvaja v gledališču velik cirkus Shakespearejevih dram v obliki in inscenaciji kakor leta 1616.

Šah

Mednarodni šahovski turnir v Londonu.

V 12. kolu, ki se je igralo v petek 11. t. m., je Capablanca po 82. potezi potolkel Watsona, Reti Snosko - Borowskega, Morrison Maroczyja, Bogoljubov Tartakowerja, Aljohin Rubinstajna, Yates Euweja. Partiji Marotič Wachtuch in Vidmar - Atkins sta končali remis.

Istega dne je bila odigrana v 9. kolu prekinjena igra Reti - Watson, ki je končala z zmago Watsona, v 10. kolu prekinjena igra Snosko - Borowsky Morrison pa je končala remis. Dr. Vidmar je izgubil v 9. kolu prekinjeno igro z Rubinsteinom.

Največje zanimanje je vladalo za srediti boj ruskega šampijona Aljohina s poljskim šampijonom Rubinsteinom. Kazalo je, da bo neodločen in res je Aljohin že ponudil svojemu nasprotniku remis, ki pa ga je ta odklonil in končno izgubil igro.

Stanje po 12. kolu je bilo sledeče: Capablanca 10 in pol, Aljohin 9 in pol, dr. Vidmar 9, Rubinstein 8 (1), Tartakower 7, Reti 6 in pol, Maroczy 6, Bogoljubov 5 in pol (2), Yates 5 in pol Morrison 4 in pol (1), Atkins 4 in pol, Snosko - Borowsky in Euwe 4, Wachtuch 3 in pol (1), Watson 3 in pol, Marotič 1 in pol.

Ruski šampijon Aljohin se je torej prebil na drugo mesto, dočim je postal Rubinstein že nevaren tekmelec dr. Vidmarja za tretje mesto, ker bo nedvomno dobil še svojo višeečo partijo z Bogoljubovom, s čemer bi bil enak dr. Vidmarju. Imela bi namreč vsak po devet točk. Zadnje partije, ki so se igrale prejšnji teden, po naših poročilih položaja niso izpremenile. Capablanca je brez tekme na prvem mestu in tudi Aljohin krepko drži drugo mesto. Bije se le še boj med dr. Vidmarjem in Rubinsteinom za tretje, oz. četrto mesto. V petek se je medtem vršilo že zadnje kolo mednarodnega turnirja, včeraj pa so se odigrale še zadnje višeeče partije.

Naša najnovejša turistovska literatura

R. Badjura, Vodič kroz Jugoslovenske Alpe. Lečičišča, letovišča, kupatila, prirodne znamenitosti, izleti, alpske ture. I. delo: Slovenija. 7 zemljepisov, načrt Ljubljane, 74 slik! 514 strani drobnega nonpareille-tiska. Cena 110 Din.

Malo naših knjig sem vzel v roko s tako iskrenim zadovoljstvom in zadoščanjem. Vendar enkrat torej!

Znani naš alpinist Rudolf Badjura je pričel zbirati snov za to svoje življensko delo že pred dvajsetimi leti. Prepotoval je sam opetovano vsenavskriž ta najlepši del naše velike domovine, Slovenijo, ki je danes naša jugoslovanska Svica. Potoval je sicer kot sportnik, a obenem, reklet bi, kot znanstvenik. Sedaj nam je daroval prvega jugoslovanskega Baedekerja, le s to razliko, da je Badjura - boljši.

»Vodič« je prvo takšno naše delo sploh. Kakor znanstven priročnik je, v njem najdeš skoraj vse, kar utegne zanimati domačina in tujca, izletnika, potnika, zgodovinarja, geografa, botanika, učitelja, učenca, vojaka, sportnika, hotelirja, lovca, - izkratka vsakega, ki ni zgolj zato na svetu, da po Prešernu samo »varje dom in babo«.

Prvi, informativni del prinaša obče informacije o prometu tujcev, sezoni, opisuje naše varnostne in obče kulturne razmere ter obkrobo v naših hotelih in gostilnah, našteva letovišča, lečičišča, očrta delovanje SPD s podružnicami.

daje dobre svete za na pot, za opremo, hrano itd., popisuje tehniko hoje po gorah, jamah, navdušuje za zimski sport in lov (poglavje o lovu je spisal dr. Lokar). Potem pride bogat obči pregled prirodnih lepot in znamenitosti v Sloveniji. Tu najdeš našeta naša jezera, šume in slape, soteske, izvire in odtoke, prirodne mostove, podzemeljske jame, okna, ledenice, idile, pasaže, stene, peči, turne, piramide, doline, konce, razgledne točke, dvorce, razvaline, muzeje, zbirke in nekatere zgodovinske znamenitosti. Na to pride obširen pregled naših gor in alpskih tur, najprej Julijskih potem Karavank, potem Savinjskih alp. Razdeljene so po skupinah (mangartska, razvorska, triglavska, z zgodovino prvih dostopov na Triglav, ter bohinjska; Karavanke so razdeljene na zapadni in istočni del. Savinske se dele na skupino Storžičevo in središnjo, ki je zopet razdeljena v več pododdelkov: slede Zasavje, Polhovgradski Dolomiti, dolenski in notranjski gorovje, Pohorje. Na to obširen opis vseh planinskih zavetišč, razdeljena zopet po skupinah gor. Dodan je imenik poštinih voženj po Sloveniji.

II. del je topografičen ter opisuje vsak znanstveni kraj posebej, njegove znamenitosti in posebnosti, položaj, zgodovino, okolico, statistiko, promet, uradno, šole, zavode, društva, trgovino, industrijo, promet, kopalnice, sprehe, izlete in ture. Vzemimo n. pr. - kar na slepo - Zidani most. Leži v ozki soteski ... itd. Opis lege. Potem izveš, da ima kraj 528 stanovalec, pošto, brzojav, telefon.

veliko železniško postajo, elektriko, vodovod, petrazredno osnovno šolo, večja industrijska podjetja (»Zagorko«), kolo-dvorsko restavracijo, itd. itd. Vse to je v petih vrstah izraženo s posebnimi preglednimi in vrlo praktičnimi znaki. Potem izveš, da so prvi most zgradili tu menda na rimskih ostankih že Babenbergovci leta 1222, dvesto let pozneje je ta most padel kot žrtev vojne med Celjani (Vitovcem) in cesarjem in šeststo let pozneje so zgradili sedanji most, kmalu za njim še železniškega ... Ali ti je bilo vse to že preje znano? Čakaj, sedaj pridejo na vrsto izleti, ki so posebej opisani, na Stari grad, na Vel. Kozje, Kum, Lisec, Škratovo dolino. Sledijo opisi potov v sosednje kraje. - Ali ti je znano Judovje pri Semiču? Ne? Poglej v Vodiču! Ali veš za cervkivo sv. Petra begunjskega? Vodič ti pove, da je tu stara zanimiva gotska cerkva, ki ima strop z mrežastim svodom do 2 stebra, 25 zanimivih originalnih starih fresk ... Ali ho-žeš n. pr. vedeti kaj o Gornjem gradu? Evo ti, Kremser-Schmidtove slike, stari benediktinski samostan, Kacijanarjeva nagrobna plošča. Ali te morda bolj zanimajo alpske ture? Poglej opis plezanja na razne Ponce, ali na Kotovo Spico, ali na Jalovec. Če imaš raje lahke ture, oglej si v Vodiču pohorske ali blejske izlete, - in če se raje šetaš z damami, poglej, kaj pove Vodič o Dobrni! Tu izveš obenem zgodovinske podatke od leta 1147 dalje in toliko sprehodov, da jih imaš za cele počitnice dovolj! Sam sem prepotoval večil del Slovenije, tudi s tu-

ristiko in alpinistiko se bavim še sedaj, in z nekako naslodo sem se šel sprehajati po Vodiču v namenu, da bi našel nepopolnost, napako. Iskal sem nalašč manjše odročne kraje. Heureka! Kokarji ni v imeniku! Kokarje v Zadretski dolini, prezerste ste! To je edina in še to malo potemembna pogrška v zborniku, ki opisuje okrog 2000 krajev, gor, voda, itd. Med njimi najdeš celo Razbor, Svibno, najdeš Vojneš, Vitranec, Osredok in Kotuljo, Gojzdnik, Fortenek in Črnjevo, - kaj stavimo, da ne veš z nobenega teh krajev, ti povprečni domovinoznanec? Ali ti morda veš, kje ali kaj je Ank? In ti turist, opiši mi Špremov pot čez Zdolsko škrlbino! Če ne veš, kakšen je, poglej v Vodiču, in vanj poglej tudi, če izbiraj vodnika za plezalno turo n. pr. na Cmir od Aljažvega doma, ali pa na ... no, na primer na ... Golico.

Obračam in obračam to delo in v vedno večje zadoščanje mi je. Naš Badjura mora postati častni član SPD! Z tem svojim delom postal živ kašipot po naši domovini. Njegov Vodič je pravcata zlata knjiga, sevezozapadnega kota Jugoslavije, Slovenije, za turista ... etnika ter za ves naš tujski promet pravcat magna charta! Poseben okras knjige so fotografije, ki prinašajo v lepi točnosti in jasnosti 74 pogledov iz krasne panorame naše domovine, sedem zemljepisov, - tudi nje je priredil Badjura sam - pa tvorijo dobrodošlo dopolnilo k Vodiču. Ta knjiga bi morala biti ne samo v vseh hotelih itd., ampak v vseh domačih

knjižnicah in vseh šolah, - boljšega domoznanskega priročnika si misliti ne morem!

Baš ker mora vsak razumnik in ljubitelj domovine spoznati in priznati neprecenljivi kulturni pomen te publikacije, bo pa v prihodnji izdaji potrebno, da se pregleda nomenklatura. Tu sem našel nekaj pogršček, ki se morajo popraviti, vendar pa one ne morejo zmanjšati visoke vrednosti tega jedinstvenega dela. Badjura rabi Mangrt mesto Mangart. Nisem jezikoslovec, toda zdi se mi, da je Mangart pravilno. Vprašanje treba rešiti strokovno. Ukancja je star nonsens, v Bohinju je »Kanč«, grem »U Kanč«, pridem s »Kanč«, ne iz Ukance. Izvir Savo Dolinke ni Nadiža, marveč Na diže, na diže. Pri Celju so Petrovč, nikdar Pietrovč; »Osrednje« v shr. = mittelmässig; prav sredinji. Na Komni so Sedmerna jezera, ime »Triglavska jezera« ni domače, ampak prineseno (Triglavseen). Jezera od Kanjačevega Roba pod Levpo do Komarče niso »Triglavska«. Levpa spica ali Zadnja Levpa, ne Lopa (kakor rabi B po Tum; tudi Tuma se lahko moti!) Levpa je po Primorju vse polno, tudi Levpuščkov za osebo ime. Lopučnica je prav Levpučnica. (Pomeni kralj, kjer se zbira dotekajoča voda, dočim v Kalu tudi sama izvira, v grezi pa se le začasno drži). Takšnih lezikovnih poprav je še nekaj potrebnih, n. pr. Polhov gradec, ne Polhogradec. V ostalem: Vodič je pisan shr., v ekavščino, in pisicu je bila »miszo-vodilja, da bude Vodič svima nama, kao što Srbima, Hrvatima i

Po vsesokolskem zletu.

Kje je bil poljski Sokol?

Četa poljskih skautov je prišla na sokolski zlet v Ljubljano in bila neprijetno razočarana, ko tu ni našla poljskih Sokolov.

Poljski Sokol je bil naznanil, da pošlje delegacijo v Ljubljano, a te delegacije ni bilo. Zakaj ne? Kje je vzrok?

V slavnostnih dneh smo poročali o značaju in najnovejšem razvoju poljskega Sokolstva ter pri tem priznali, da je to Sokolstvo doslej stalo politično daleč na desnici javnega življenja ter bilo najbliže politični stranki »Narodne demokracije«, ki jo vodijo dosti konservativna načela in je sedaj v ostri opoziciji proti prezidentu Pilsudskemu. Res je, da poljsko Sokolstvo šteje v svojih vrstah tudi katoliške duhovnike, a res je pa tudi, da so Poljaki v Brnu bili prav neznanost zastopani.

Ker smo doslej prav malo bili poučeni o življenju poljskega Sokola, bo umestno, da podam tukaj nekaj podatkov iz zgodovine Sokola v Gornji Šleziji,* v tej stari nacionalno ogroženi piastovski poljski zemlji, ki je v posledicah svetovne vojne le deloma pripadla Poljski, deloma pa Nemčiji.

Prvo poljsko sokolsko »gnezdo« se je ustanovilo v Lvovu leta 1864. Na prusko Poljsko se je misel iz Galicije zanesla dvajset let pozneje, in sicer l. 1884; tega leta je nastal Sokol v Inowracławu. Dve leti pozneje je vzletel Sokol v Poznaniu, a za poznanskijski zglede se je povedala (pruska) Gornja Šlezija.* Dne 13. oktobra 1895 se je v Bytomu (Beuthen) ustanovil prvi šlezjski poljski Sokol, a že spomladi sledečega leta v Katowicah, nato so se snovali po vrsti Sokoli v drugih krajih, tako da je leta 1914 v Gornji Šleziji bilo 21 Sokolov z 820 člani.

Brž po prevratu leta 1918. se je v sokolskih društvih začelo živahno delo. Začetkom 1920 je bilo v Gornji Šleziji že 82 Sokolov z okoli 6000 člani, a koncem leta že 185 »gnezd« z 12.633 člani (10.791 Sokolov, 1842 Sokolic). Vsa Gornja Šlezija tvori sedaj sokolsko »Delnico šlezjsko«. Ko je po plebiscitu Šlezija bila razdeljena med Nemčijo in Poljsko, se je v onem delu, ki je pripadel Nemčiji, ustvarila posebna sokolska edinic (njen organ je: »Oredzie Sokole«) a poljskošlezjska edinic ima svoj organ: »Sokol na Śląsku« (Sokol v Šleziji).

Izmed šlezjskih sokolskih organizacij je imel posebno težko zgodovino Sokol v Katowicah, kjer je bil sedež velikega poljakožerca, policijskega svetnika Maderja. Nemški gostilničarji niso hoteli dati prostorov za ustanovni zbor, ki se je zato vršil v privatnem stanovanju, druge skupščine so bile razpuščene, ker se ni nemško govorilo, Sokoli so bili kaznovani, ker so se kdaj pojavili v kroju na kolodvorih ter s tem povzročili »eine Belästigung des Publikums«. Novo mo pa je dobil ta Sokol, ko mu je starosta postal Volteř Kortantý (oni, ki je pred dvema letoma Nemcem z uporabo iztrgal Gornjo Šlezijo). Prusi so dalje divjali, zapirali Sokole zdaj na teden dni, zdaj na mesec dni, a vse ni nič pomagalo, »gnezda sokolska« so se širila in množila.

Svetovna vojna je potegnila šlezjsko-poljske Sokole v nemško armado; žrtve vojne so postale tri četrtine nekdanjih članov Sokola. Mnogo jih je prišlo v francosko ujetništvo. Tu so v jetniških taborih od začetka Poljaki bivše vzhodne Nemčije mnogo trpeli od svojih dotodanjih komandantov, nemških oficirjev, dokler ni — posebno po posredovanju sina velikega Mickiewicz, Vladislava — Francija ločila Poljakov od Nemcev. V svojih samostalnih taborih so nato Po-

* Po knjigi, ki je ravnokar izšla: »Srbna knjiga Sokola Katowicega« (Katowice, 1922).

* V Wrocławu (Breslau) v Dolnji Šleziji se je ustanovil Sokol že 1894.

ljaki snovali svoje sokolske organizacije; prvi poljski Sokol v Franciji se je osnoval že avgusta 1915. v jetniškem taboru v Le Puy; vse te sokolske organizacije so sklenile »Savez Sokolov-jetnikov v Franciji«. Ko se je koncem leta 1917 v Franciji osnovala armada poljskih dobrovoljcev, so Sokoli seveda vstopili v njo.

V Severni Ameriki so Poljaki že pred letom 1906 imeli mnogo sokolskih organizacij; leta 1914. so te organizacije štejele okoli 25.000 članov. Ko je Amerika vstopila v vojno, so se deloma udeležili vojne v ameriških četah, deloma vstopili med dobrovoljce, ki jih je nabiral poljski general Haller.

Sokol v Gornji Šleziji je držal do prevrata na svojih krilih poljsko nacionalno življenje. V njegovih vrstah je bil Volteř Kortantý, dalje sedanji »vojvoda« vojvodstva šlezjskega (veliki župan oblasti šlezjske) Jos. Rymer. Pozdravljal ga sedaj ob 25letnici Sokola v Katowicah generala Szczytycki in Haller, pozdravljala ga voditelj najmočnejše politične stranke poljske, Ludowcey (kmetijske stranke), bivši ministri predsednik Witos (njegova stranka je v parlamentu na levici!) in Sigmund Seyda izpoveduje, da je »zgodovina Sokola šlezjskega zgodovina poljstva v Gornji Šleziji«.

In tega nacionalnega poljskega Sokolstva nismo videli v Ljubljani. Kje je vzrok, kje krivda?

Naš kralj se je poslovil od Sokolov v Ljubljani z besedami: »Videl sem s posebnim zadovoljstvom vaše tesno skupno delo s češkim in ruskim sokolstvom ter pričakujem, da boste na tem polju slovanske vzajemnosti tudi dalje vršili svoje blagotvorno delo.«

Slovanstvo bi lahko konstatiralo veliki napredek, ko bi bil kralj mogel reči: »Videl sem s posebnim zadovoljstvom vaše tesno skupno delo s češkim, poljskim in ruskim sokolstvom«.

Kar pa ni bilo to, pot, mora biti drugje. Poljski Sokol v Katowicah je v Srebrni knjigi svojega Sokola napisal sokolske besede: »Hoteti, to je: moči! Začeti, to je: izvršiti«.

Hoteli bomo in začeli, zato bomo mogli in dovršili. Dr. Fr. I.

Gledališče v zletnih dneh.

Za časa vsesokolskega zleta v Ljubljani smo imeli dokaj lepih prireditvev v obeh gledališčih in v koncertnih dvorah. Posebno privlačni in posrečeni so bili operni večeri »Luiza«, »Prodana nevesta« in večer gđen. Ježek in Šiligojeve. Tudi koncerti so bili dobro obiskani. Dramske predstave niso bile razprodane. Nič ni čudnega, da ni bil povsod vsak večer razprodan. Sokolske popoldanske prireditve so goste utrudile in zvečer si je vsakdo želel oddiha in hladu. Vendar pa, če pomislimo, da smo imeli te dni v mestu okrog 70.000 tujcev, od katerih bi moglo vsak večer vsem ljubljanskim prireditvam (ako bi bile razprodane) prisostvovati komaj 5000 gledalcev — potem bi bilo pričakovati, da bodo naše prireditve bolj obiskane.

Nočem navajati eventualnih vzrokov za to trditev, dovoljujemo pa si v splošnem par opazki.

Na vsesokolski zlet, oziroma na vsako prireditev te vrste, kadar pričakujemo obilnega poseta tujcev, spada na oder predvsem domače reprezentativno delo, in to v drami kakor v operi, in sicer s prvovrstno zasedbo. Gledališče naj pokaže gostom naše najboljšje dramatike, skladatelj, režiserje in igralce. Zato bo v bodoče bolje dati recimo eno samo našo najboljšo opero in dramo, seveda reprezentativno v vsakem oziru, kakor pa po tri predstave v vsakem gledališču, po tri predstave lajskega repertoarja in še to z ozirom na finance kr. gledališča. Pri reprezentanci naj se ne ozira na finance. (Seveda je naše gledališče še vedno pri-

siljeno, da šteti.) En »Knez Sembertski« na prostem (kakor pred leti pod Tivolijem), en prvovrstni »Divji lovec« bi gotovo bil bolj na mestu. Istotako je s opero. — Poleg tega pa naj bi dva večera izpolnila mešan program: veselo, narodne pesmi (solisti), ples in nič manj: komični nastopi. Boljši kabaretni večer bi se po izmučenem dnevu zelo prilagel in kar je glavno: bil bi dobrodošel kontrast popoldanskim resnim in težkim sokolskim prireditvam. To si najbolj občutil vsak večer, ko so romale po večerji množice namesto v gledališče in koncert — na veselilni prostor. In ravno na veselilnem prostoru si zaman iskal improviziranega odra s lahkim, veselim in mešan programom. Kabaret in kimo sta tako rekoč potrebna škodljiva sredstva gledališča. V poletnem času pa sta na ravnotežju neobhodno potrebna, ker je za vroče pasje dneve resna umetnost pretežka. To nam potrjujejo gledališki programi na letošnjih kot.

Še nikdar bolj kot sedaj pa smo občutili, kako revni smo na reprezentativnih delih. Nimamo nobene junaške narodne drame in opere. Za enkrat si jih moramo izposojati od Srbohratov. Vendar bo gotovo tudi v tem oziru v bodoče boljše (če nas upi ne varajo), nekaj pa nas je zletel na budočnost: manj resnih gledaliških predstav, eno prvovrstno slovansko delo s prava sedbo in opremo — in več veselih, mešanih, pestrih prireditev. Razpoloženje, ki vlada med množico (ne v slabšem pomenu besede), nam mora biti ob takih prilikah tudi nekoliko merodajno.

Predlog, ki ga pozdravljamo.

Pod zgornjim naslovom prinaša »Slovanski Narod« z dne 19. avgusta t. l. kratko notico, v kateri se zavzema za predlog beogradske »Politike«, ki se ogreva za razne olajšave, katerih naj bi bil deležen pri vojaški službi vsakdo, kdor je bil štiri leta Sokol, češ, da bi to bila razbremenitev proračuna vojnega ministristva in da bi se sokolska ideja zelo razširila med kmetiskim prebivalstvom.

»Slovanski Narod« bi storil dobro, če bi si ogledal polemiko, katero je o tem predmetu objavil že »Sokolski Glasnik«. Zaznal bi, da so se baš naši najidealnejši in dalekovidni sokolski delavci, na čelu pa starejšinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza* odločno postavili proti enakemu predlogu, katerega je stavila Sokolska župa Zagreb že meseca marca 1922. Razlogi za to odklonilo stališče so zelo važni. Sokolska organizacija hoče in mora ostati od vseh drugih činiteljev, tako tudi od vojske, povsem neodvisna. Nihakor tudi ne gre, da bi se vrste našega Sokolstva v bodoče izpopolnjevale in množile z ljudmi, ki bi iskali v Sokolstvu osebne koristi. Sokolstva je budočnost zasigurno le v znamenju idealizma njegovega članstva in pri popolni neodvisnosti organizacije od katerekoli druge strani.

Delo tehničnega odbora JSS za vsesokolski zlet v Ljubljani.

Da je ljubljanski vsesokolski zlet izpadel nad vse pričakovanje sijajno, je v glavnem zasloga tehničnega odbora JSS, ki je izvršil bistveno in najtežje delo, k čemur mu mora ne le naše Sokolstvo, ampak tudi celokupno občinstvo, ki je v teh slavnostnih dneh imelo priliko opazovati brezhibno organizacijo, iskreno čestitati. Težko je v kratkih potezah zažrtati vse to ogromno delo, zato hočemo v nastopnih vrsticah podati le glavne poteze, da se more naša široka javnost pripraviti, kakšne uspehe je mogoče doseči z vztrajnim, nesebičnim in požrtvovalnim delom. Vse to, čemur se je naše občinstvo divilo na zletnih dnevih, tako na telovadišču, kakor tudi pri slavnostni povorci, vse to je v prvi vrsti uspeh dolgoletnega in požrtvovalnega dela, ki ga je vršilo majhno število članov tehničnega od-

bora JSS. Ta odbor je moral sestaviti vse proste vaje za zlet, tako proste vaje moške in ženske dece, vaje naraščajo ter članov in članice, jih prikriti za godbo in jih tudi praktično naučiti. Pripomniti pa moramo k temu, da so proste vaje članov in članice na ljubljanskem zletu brez dvoma dosegle svetovni rekord vseh dosedaj izvajanih vaj v masi, kajti telovadna literatura ne beleži nobenega slučaja, da bi telovadci in telovadkinje izvajali tako izredno težke vaje v tolikem številu tako precizno in brezhibno. Dejstvo je sicer, da nastopajo nemški gimnasti s prostimi vajami še v mnogo večjem številu, toda sestava teh vaj je mnogo lažja od onih, ki jih je izvajal sokolski naraščaj od 6. do 14. leta.

Tehnični odbor je pošiljal svoje zastopnike na vse župne zlete, kjer so ti nadzorovali telovadbo in dajali svoja navodila in pojasnila. Poleg tega pa je moral tehnični odbor sestaviti in razložiti vse vaje za tekmo članov in članice vseh treh oddelkov, izdati nove tekmovalne ređe in določila za žensko tekmo. Vse to, kakor tudi navodila in pojasnila je publiciral v »Vestniku tehničnega odbora JSS« in v »Zletnem vestniku« in sicer v slovenskem ter srbohrvatskem jeziku. S tem delom je prišel tehnični odbor že leto dni pred vsesokolskim zletom, določil tudi prostor za javno telovadbo ter brez zanesljive podlage zadel pravo velikost in pravi obseg.

Za vse številne telovadce in telovadkinje je tehnični odbor organiziral tudi garderobo na telovadišču, v kateri je imel vsak član in vsaka članica numerirani sedež, tako da ni bilo pri tako ogromni masi telovadcev prav nikake zmešnjave. Slavnostni spreved po mestu se je izvršil natančno po točnih načrtih tehničnega odbora, tako glede zbirališča, kakor tudi glede stika vsega Sokolstva na Kongresnem trgu; načrt je bil izveden tako precizno, da se je tekmo ene ure lahko zbrala in formirala tisočglava sokolska falanga.

O vseh svojih načrtih in ukrepih je tehnični odbor redno informiral tudi O. O. S., s katero je bil v najožjih stikih, načelnik odbora br. dr. Viktor Murnik pa je bil v stalni zvezi z mednarodno tekmovalno zvezo in organiziral vse potrebno za mednarodno tekmo.

Visoka izvežbanost ljubljanskih Sokolov pa se klasificira v dejstvu, da je tehnični odbor zamogel skoro samo iz Ljubljane zbrati 200 sodnikov in 100 sodnic za tekme za prvenstvo JSS in 98 sodnikov-Sokolov za tekme vojakov, ki so vsi zadovoljili tem težkim zahtevam kompliciranih tekem. Pod vodstvom tehničnega odbora je delovala tudi ženska komisija, ki je vodila članice, ki so prvič popolnoma samo-

stojno izvedle vodstvo nastopov teh skih oddelkov.

Sijajni sokolski zlet je za nami, njegov moralni uspeh je neprecenljiv in v prvi vrsti zasloga našega tehničnega odbora, ki je pod vodstvom Saveznega načelnika br. dr. Viktor Murnika in njegovega namestnika Miroslava Ambrožiča izvršil nadčloveško delo, za kar mu je hvaležno ne le celokupno Sokolstvo, ampak tudi vsi oni, ki so videli te dni v Ljubljani veličastno organizacijo sokolskega dela. Ostali člani tehničnega odbora, ki so z neumorno vztrajnostjo sodelovali pri pripravah za zlet in pri vodstvu zleta so bratje: tajnik T. O. Fran Ahčin, inž. Poženel, Vladimir Kušđer, Janez Slapničar, Tone Burgstaler in Aleksander Kostnapfel. Vsa čast jim!

Podrobni rezultati mednarodne tekme na I. jugoslovenskem sokolskem zletu v Ljubljani.

Danes prinašamo podrobne rezultate VII. mednarodne tekme, ki se je vršila v Ljubljani ob priliki I. jugoslovenskega vsesokolskega zleta. S tem bomo gotovo ustregli našemu občinstvu, ki je na lastne oči z velikim zanimanjem zasledovalo borbo vseh mednarodnih tekmovalcev. Iz spodaj navedene tabele je razvidno, da je naša tekmovalna vrsta zaostala za Čehi le za 9 točk, priborila pa si prvenstvo pri prostih vajah, na bradlji, v akoku in pri plavanju. Omeniti pa moramo, da so od posameznikov dosegli največ točk:

1.) br. Šumi Peter (Sokol Ljubljana), 2.) br. Pečaček František (Praga), 3.) br. Perganc Stane (Sokol I.).

V posameznih panogah pa so bili doseženi sledeči rezultati:

Tekmovalna panoga	Čehi	Jugoslaveni	Franci	Belgi	Latvianci
Proste vaje	176.25	176.75	164.75	166.75	150.25
Bradlja	109.25	114.—	93.—	89.75	86.25
Drug	114.25	110.—	101.25	101.—	82.50
Konj	112.50	111.25	84.—	89.—	98.50
Krog	119.—	112.50	102.75	108.25	79.50
Skok	27.—	32.—	21.—	21.—	15.—
Krogla	31.25	29.—	11.75	6.50	17.50
Tek	31.—	20.—	17.50	24.—	16.50
Plavanje	52.50	58.50	40.—	21.50	30.75
Skupaj	773.—	764.—	636.—	627.75	576.75

Vseh dosegljivih točk je bilo pri mednarodni tekmi 910 in sicer pri prostih vajah 180, pri telovadbi na orodju 480 in v panogah proste tekme 240 ter za zadržanje vrste 10.

Ženski vestnik

Feminizem in Slovenke.

Demokratizem — socializem — feminizem so otroci istih staršev: pravičnosti in enakopravnosti. Feminizem je del vseljivosti boja za pravice in pravičnost ter je torej prav tako moralen kakor demokratizem in socializem.

Splošna nezadovoljnost z obstoječim družabnim redom in splošno gibanje vseh zatiranih v boju za svobodo je pripravljalo tudi ženi da za njeno delo. Družba se je počasi otrešala zastarelih predsodkov, zato so začele nastopati v zadnjih desetletjih tudi one žene, ki jim je strah prej branil javno govoriti. Tako raste armada žen, ki gredo za enim ciljem, da se pripozna žena kot človek, ki je sposoben razvoja.

Začetek ženskega gibanja vidimo na koncu 18. veka, v letu 1848. se kaže že splošno. Danes je pred nami v vsej mladosti in rastoči sili. »Utaiti ga ne moremo, lažurati se ne da,« pravi nemška prvoboriteljica Käthe Schirmacherjeva. »Torej ne preostaja nič drugega nego z njim računati. Poznat ga je treba,

priznat njega upravičenost in razrešiti ga kot važno socialno vprašanje.«

Tudi T. O. Masaryk je dejal, da je »žensko vprašanje ljudsko, vsenarodno.« Feminizem se bori za enakopravnost ženslav predvsem na kulturnem polju, da bi imele ženske pristop do vseh šol in vseh poklicev. Dolgotrajna je bila borba žensk, da so smele končno pod istimi pogoji postati dijakinje srednjih in visokih šol, da so si smele pridobiti diplome in da smejo vsaj deloma v praksi izvrševati službe, za katere so si pridobile isto znanje kakor moški. Ta borba v Jugoslaviji ter še v nekaterih državah ni dobojevana, a se dobojuje, ko dobimo dovolj popolnoma kvalificiranih žensk.

Feminizem pa se mora pri nas poprej še pobrigati za vzgojo in probujo žensk iz reakcionarnosti in konservativnosti. Celotno žensko, ki se smatrajo za napredne, so pri nas čisto starokopitni načeli naših prababic. Mnogo je še Slovenek, ki so moderne le po svojih oblekah, klobukih in čevljih, ki pa se drže načela, da je ženska po svojem spolu določena izključno le za mater in gospodinjstvo ter

Nedeljsko pismo

Sveteč Elija je res čuden svetnik. Ko so pred enim mesecem otvarjali Sokolski dom v Škofji Loki, so ga klicale pobožne duše v Železnikih z milimi prošnjami:

»Elija, pridi! Elija, pridi!« Tudi v Železnikih se namreč stavi, oziroma že stoji Sokolski dom in Sokoli so hiteli k slavnosti v Škofjo Loko. Sveti Elija pa ni prišel in škofojloška slavnost se je izvršila pri najlepšem vremenu.

En teden na to je bil nekje v bližini orlovski tabor. Takrat seveda ni nihče klical Elijo na pomoč: Orli ne, ker imajo tudi oni radi lepo vreme pri svojih prireditvah, Sokoli pa tudi ne, ker so taka »brezverska organizacija«. Saj bi jih sveti Elija tudi ne uslišal. Toda sveti Elija je vključ temu prišel in je poškrbnil tisto slavnost vključ njeni verski podlagi, in je vihljal prav pošteno in premoči ubogo udeležence prav do kože, tako da so se vračali zvečer vsi obupani in pobiti. Hudo mušni ljudje so se smejali in tu in tam je odmevalo za spomin:

»Elija, pridi! Elija, pridi!«

Iz tega se vidi, da se sveteč Elija ne da iz sebe norčevati in da on sam odločuje, kdaj in kam je treba priti. Ko človek o tem premišljuje, bi res

skoraj zgubil vero v »Pastirsko listo« in v »Domoljub«, kjer od sv. Duha razsvetljeni možje pišejo, da je strašen greh, če kdo pristopi k Sokolu. Po našem mnenju je Bogu vendar vse eno, ali kdo telovadi po svojem ali po katoliškem prepričanju, na vsak način pa si ne da zapovedovati od nikogar, s kom naj drži in proti komu naj bo, ker on je itak vsegavečen in ni treba, da bi ga ljudje komandirali. Mi sicer ne vemo, ali ima sveteč Elija, kar se tiče vremena, popolnoma svobodne roke in zakaj je dal za sokolski zlet tako ugodne dneve: vendar, če se sklicujemo na sv. pismo, da brez božje volje niti vrabec s strehe ne pade, in če se oziroma na naravni zakon, da se brez vroka nobena stvar ne zgodi, moramo le priznati, da je nam storil sveteč Elija veliko uslugo. In da ne bomo izgledali tako »brezversko,« kakor trdijo »Pastirski listi«, »Domoljub« in »Straža«, predlagamo, da se sprejme sledeča diploma:

Vesoljno sokolstvo je imenovalo na svojem običnem zboru po ljubljanskem zletu

SVETCA ELIJO svojim častnim članom

za neprecenljive zasluge, ki si jih je pridobil s tem da je poskrbel za pravo

vreme ob I. jugoslovenskem vsesokolskem zletu v Ljubljani in s tem omogočil njegov popoln uspeh.

Na Zemlji, meseca avgusta 1922.

S tem bomo odvrnili od sebe tudi vsak očitek nehvaležnosti, kajti tudi mi smo hvaležni za vse dobroto, ki jih prejemo v dokaz, da smo vsi skupaj otroci božji, kar bi morali pred vsem vedeti ljudje, ki so študirali bogoslovje, in hočejo biti božji namestniki na zemlji.

S tem bi bila vremenska zadeva končana. Ker je prav in pravično, da se javno pohvali vse, ki so si s delom pridobili zaslug za zlet in bodo nekateri celo odlikovani, mišlim, da je na ta način stvar v redu, dokler ne moremo pripeti reda na junaška prsa sv. Elija, kakor si ga je zaslužil.

Drugo vprašanje je prehrana. »Češče Slovo« piše, da se je Ljubljana sicer sijajno izkazala, da pa se ne zaoptori tako kakor Praga in da so se zdele restavracije popolnoma nepravilne. V tem oziru so bile res velike težave, ker gostilničarji niso mogli dobiti spretnega personala: saj so prihli natakariji iz Češke in iz Jugoslavije, pa še ni bilo mogoče vsem gostom, ki domačini ljudmi, ki nimajo prakse, je slabo pomagano. Primorski dopisnik »Jugoslavije« se pritožuje nad tem, da

so natakariji švabariji, kdor pa je videl navale po gostilnah in restavracijah, bo priznal, da je bilo težko vsem ustrediti. Naši gostilničarji so pripravili kar so mogli, ker pa je dobil vsak »očetov, nego je pričakoval.« Vse to, čemur se je pričakovalo, vilo bilo nemogoče, vsem z vsem in pravočasno postreči. Pri takih prilikah* so tudi dvojni gosti: sokolski in nesokolski. Sokoleki so tisti, ki se zavedajo, da je treba potrpeti in je glavna stvar, da zlet uspeva, nesokoleki pa so tisti, ki mislijo samo nase in zahtevajo vse tako, kakor ob normalnih časih, češ: saj plačamo. En zglede: po prvi javni telovadbi smo prišli na vrt neke restavracije; razume se, da smo bili lažni in žejni. Sedemo k mizi in čakamo. Vrt se polni bolj* bolj, pri vzhodu se valji cela reka ljudi, ki preplavljajo ves obiri vrt. Osobe leta sem ter tje in nosi, kar more. V točilnici in kuhinji pa ni mogoče postreči vsem hzenkrat. Treba je čakati. Seveda čakati ob takih prilikah ni prijetno. Poleg nas sedijo družba: en gospod, ena stara in ena mlada gospos. Vprašajo natakario, kaj je za večerjo: telečja pečenka, svinjska pečenka, golaš in še par stvari. »Ali nimate pohanjen pišk?« vpraša gospa. »Ni bilo mogoče pripraviti,« pravi natakario. Gospod se začne jeziti, kako je to mogoče, da ni pohanjen pišk. »Kaj bi pa sicer lahko dobili?« vpra-

šuje mlada. Mi vpijemo: »pivo, pivo.« Uboga natakario. Namesto da bi mogla postreči celi vrsti ljudi, ki čakajo na en hladilen požirek, se mora prekrakati z izbirno gospodo. Posvetovanje je trajalo skoraj četrt ure — in drugi smo morali čakati.

Taki gostje bi morali priti v Ljubljano takrat, ko si lahko poljubno izberegajo, kar jim diši. (To niso sokolski gostje.) Nazadnje je vstal gospod in je šel v kuhinjo. Gotovo je tam zaropotal, kajti vrnil se je kmalu s porcijo šunke in jo je zmagovalno nesel na mizo; ko to vidijo drugi, hite vsi v kuhinjo; drugi so pritisnili v točilnico; nastal je nered — zmešali so se stoli in gosti in, kdor ve, da so morali gostilničarji delati večino s tujimi silami, ki jih je mogoče le pri popolnem redu kontrolirati, ta razume potem, zakaj postrežba ni bila tako prvovrstna. Gostilničarji bi vedeli o tem marsikaj povedati. Tudi oni so se pritoževali. Marsikje je bilo osobito do skrajnosti utrjeno in izžpano. Isto je bilo po kavarah. Najsrečnejši so bili pač sladodarji. Ti so delali najboljšo kupčijo.

Kar se tiče okrasitve, piše Češče Slovo, da so bile nekatere hiše popolnoma »gole«. Bile so tudi take hiše, ne mnogo, a bile so. V Pragi ob takih

se nima brigati za javna vprašanja. Te ženske si niti misliti ne morejo, da bi mogla postati žena, ki je istotako usposobljena, enakopravna možu kot državljanka.

Toda mlajši ženski naš zaroč vidno napreduje. Čim dalje pogostejše čitamo o Slovenkah, ki so dosegle na umverzah in akademijah polno kvalifikacijo ter se posvečajo poklicem, ki so bili do pred kratkim pri nas rezervirani edino le moškimi. Po naših ženskih društvih je začelo naraščati zanimanje za splošno-narodna in splošnočloveška vprašanja. Žensko obzorje se razširja. Včasih so bile naše ženske le za zabavo in parado, za zbirateljice denarnih prispevkov in za prodajalke po veselilnih paviljonih v moške svrhe. Dandanes skuša najti žensko svojih potov v doseglo sredstev in po moški svrhe. Naše žensko začetna samostojno misliti in samostojno nastopati. Noče biti več le privsek, nego faktor, ki ga treba upoštevati. Feministični program, ki ga zastopajo že dokaj let naše sosedice, Nemke in Čehinje, dobiva tudi pri nas vedno več somišljenik in sodelavca. Politična, socialna in kulturna vprašanja nahajajo odmeva v naših resnih ženah.

Gibanja za žensko volilno pravico s stališča demokratizma ne smemo grajati, nego ga je treba razumeti in odobravati. Treba priznati, da žensko pravilno presoja današnjo situacijo in da zato stremi, da se žensko tudi za politične pravice poprej usposobi z višjo omiko in večjo svobodo. Ne govorimo: »Čemu je ženi tega treba?« Čim bolj izobražene bodo žene, tem bolj izobražen bo narod. Nekulturen suženj je vedno reakcionaren, a kulturen svobodnik vedno napreden. Težiti je torej za tem, da ostane slovensko feministično delovanje v smeri, ki se je začela in ki obeta s časom prinesiti narodu in državi le praktičnih koristi in časti.

Jugoslovenke na Češkoslovaškem.

Po posredovanju profesorice Jele Lazaričeve iz Beograda in na povabilo češkoslovaške poslanke, dr. Alice Masarykove, hčerke predsednika, se je odpravljalo dne 6. avgusta t. l. na Češkoslovaško na šesttedensko študijsko potovanje deset Jugoslovenk: iz Beograda prof. Jela Lazaričeva, šolska voditeljica Jela Ivanovičeva in tajnica Narodnega ženskega saveza SHS, Zorka Jankovičeva; — iz Sarajeva: uradnica socialnega skrbstva Jovanka Šiljakova in Vlda Čubričevića; — iz Dubrovnika Jela Ohumčevića; — iz Zagreba voditeljica deklariške poboževalnice Darinka Ledererjeva in pisateljica Adela Milčunovičeva; — iz Ljubljane šolska ravnateljica Mira Engelmanova in še neka znana tržaška Slovenka. V Bratislavi jih je sprejela ga. Belantova, uradnica »Rdečega križa« iz Prage, ki jim je prispela nasproti. Ogledovale so si razne socialne naprave ter se potem razcepile na tri oddelke. Nekaj se jih je odpravljalo v Turčanski sv. Martin, nekatere v Brno, ostale v Prago. Pozneje se odpravile vse v Brno, kjer se bo vršil zanje socialen kurs; septembra meseca pa se sestanejo vse v Pragi. Jugoslovenke si ogledajo predvsem socialne ustanove: zavode za tuberkuloze, slepe, za venerično bolne, otroške zaščitne naprave, otroške poletne kolonije, gospodinjke šole, ženske organizacije, žensko novinarstvo, domačo industrijo, življenje v mestu in na vasi ter nameravajo študirati politični pokret Čehoslovačkin in njih uspehe na tem polju. Jugoslovenke imajo povsod docela brezplačno vožnjo ter so dobile za svoje študijsko potovanje od beograjske vlade primerne prispevke. V ostalem pa so gosti dr. Alice Masarykove, ki je s prof. Jelo Lazaričevico aranžirala ta velepomembni študijski izlet. Uverjeni smo, da bo za Jugoslovenske velike praktične vrednosti, da dosežejo ozke in priske stike s Čehoslovačkinjami, ki morajo biti jugoslovenskemu ženstvu voditeljice in učiteljice.

tršč. Kajti krinolina je par stoletij stara; nosile so jo naše babice, babice babice in prababice. Nase opozarjati hoče ženska, zato mora vedno na drugačen način demonstrirati in provocirati moške poglede. Namen ženske mode ni lepota in harmonija, nego le izključiti začudenje in občudovanje. Moški vedno izpočetka ugovarjajo, se rogajo in zabavljajo; sčasoma pa se privadijo in celo zaljubijo v ženske modne muhe. Ženska noče harmonije, ki se ji zdi pusta in filistrska, nego naravnost stremi za disharmonijo, za naglašanjem posameznih telesnih vrtil. Nekaj časa je bilo modno biti brez oblik: deska zadržal in spredaj, zgoraj in spodaj je bil modni ideal. Kajti to je bilo »novo« po oni dobi, ki je naglašala okrogline ter njih bujnih prsih, po globusih d'arriere in umetno. Po ponarejenih mečih, ponarejenih bujnih prsih, po globusih d'avriere in

krinolini, ki je izpremenila žensko v tekačjo balon, je morala priti moda skeletov. Po preveč razgaljeni in izpodrečani modni nastopi vselej do ušes zaprti in do tal sezajoča. Ampak modno kolo se vrtili neprestano; zato se ponavlja najstarejše in staro le z novimi varijantami. Dolgo krilo nam je vzelo pogled na dražestne ženske noge. Ker pa ženska svojih nog nimajo le za hojo, so v Parizu izumili novo krinolino. Krilo se ne sme dolgočasno vleči za žensko, nego mora pri vsakem koraku nihat, da se zabliksne tu in tam kos noge. In če je treba sesti, se mora krinolina dvigniti! Tako se odpirajo ženskam nove možnosti za koketiranje. Zato se uvaja prastara krinolina. Ali se uvede splošno? Ali ji je usojeno dolgo življenje? Kdo ve! Vsekakor prinaša nekaj izpremembe, novih toalet, novih troškov in zaslužka.

T. T.

Kulturni pregled

Walter Hasenclever.

Mariborsko gledališče pripravlja noviteto, s katero namerava nastopiti tudi izven Maribora. Ta noviteta je petdesetletna drama Walterja Hasencleverja: »Onstran življenja« (Jenseits).* Ekspresionističen komad. Poizkus nove drame, nove režije. Dramatizacija današnje anarhije. Moderna umetnost, ki še ni modna. Ali pa le iskanje nemodne umetnosti. Poizkus mariborskega gledališča je smel. Ekspresionizem je pri nas nesimpatičen celo na papirju. Vprašanje je, kako bo sprejet na odru. Toda to ni bistveno. Prelom je storjen. Treba je iti — onstran. Slab eksperiment ne dokazuje, da ni mogoča nova hipoteza. Slabi ekspresionisti ne izključujejo možnosti novega »izuma« izza dosedanjih »izmov«. V Zagrebu so vzporedili v ekspresionistični režiji Kulundovičev »Ponoč«. Bilo je drugače kakor navadno, a tudi največji skeptiki so odnesli iz gledališča nekaj, česar ni mogel razgrizti jedki predsodek: »ekspresionizem«.

Mati te umetnosti je vojna. Mlad človek iz leta 1914., vzrasel v dobi skepse, nerazvite analitičnosti, dekadentne umetnosti, Bergsonove filozofije, socialne revolucije — si je razlagal vojno na svoj, nov način. Med grmenjem topov in curkanjem človeške krvi je vztrpetal um in se zdržnil na mejah blaznosti. Mlad človek je v vojnem metehu izgubil sistematičnost in fotografsko natančnost opazovanja, prelomil je z racionalizmom in začel iskati nov življenski izraz. Njegovemu spoznanju, ki ga je doživel v vojni, je zoperna preteklost. Odtod prelom s tradicionalnim. Nova misel, nova življenska volja, boče tudi novih besed, novih linij, novih melodij, nove stilizacije, novega toka misli in čustev. V tem ozračju se pojavljajo raznovrstni poizkusi. Revizionistični in revolucionarni. Restavracija in nova stvarba. Neoromantizem in kubizem. Sredina in skrajnosti.

Bernhard Diebold pravi v svoji knjigi: »Anarchie in Drama« (Frankfurt 1921.): »Die Impression« galt als die passive Empfangnahme des Natureindrucks, die »Expression« ist die Formung der Natur durch das seelisch — tätige Ich. — »Ekspresionizem« je postavil dušo za gospodarico duha in telesa. — »Ekspresionizem« je šele možnost umetnosti, predizpozicija bodoče umetnosti, ki dovoljuje neposrednejši človeškimi čustvom močnejši izraz kakor so ga mogli dovoliti stari človeški značaji.

Na to polje pa je šel Walter Hasenclever, sin mlade, nezadovoljne Nemčije, razpaljene od Strindberga in Wedekinda. Njegova drama »Der Sohn« je bila prva ekspresionistična drama, ki so jo vpriporili na odru. To je bilo leto 1916. Avtor je bil v enaindvajsetem letu. Rojen je dne 8. julija 1890. v Aachenu. Studiral je na oxfordski univerzi, živel v Lausani, v Leipzigu in v Italiji. Kurt Pinthus ga je uvedel »in die Bezirke der Liebe«.

* Slovenski prevod je priredil g. Gustav Šilih v Mariboru.

und Wissenschaft,» kakor pravi v antologiji »Menschendämmerung«. V jeseni leta 1914. je dovršil dramo »Der Sohn«. Med vojno je bil tolmač, nakupovalec in kuhar. Izdal je knjigo pesmi »Tod und Aufstehung«. Prepovedali so mu komad »Der Retter«, ki ga je izdal leta 1919. njegov prijatelj Rowohl.

»Der Sohn« je zasnovan na starem motivu: boj med otroci in roditelji. Oče in sin sta dva nasprotujoča si elementa, ki ju je življenje zaprlo v isti krog. Tu se bori in bijeta do uničenja. Wedekindski protest proti ograjam filistrske morale. Bomba v patriarhalno rodbino. »Sturm und Drang« za domačim zapetkom. Slutnja velike borbe med starim in novim svetom, med tradicijami in revolucionarnimi idejami.

Manj pomembni so komadi »Der Jüngling«, »Die Pest« in dr. »Die Menschen« so prinesli na oder filmsko stilizacijo. Tu so vse vezi raztrgane, tradicije poteptane. To je odprta pot v anarhijo. Drama ima čez 20 scen, ki so razmetane sem in tja brez vsake zveze. Protest proti onim, ki trde, da je življenje logično. Diebold podaja nekako shemo te drame: »Prostitutke, sifilis, tretji stadij, delirium tremens, bele miši, porodišnice, truplo vržejo skozi okno, igršča, mistična številka 13, »Proč z vojno«, solnce in mesec vzhajata, socializem, znižanje mezd, pogreb, gledališka lože, govorčeve glave, verniki, berači, bolniške sestre in pomlad! Vstajenje, koral in pozavne. Končno... »Ljubim...«

Diebold mu je prerokoval »Weg zum Kino«. In res je izdal komad v filmskem stilu. (Die Pest). »Antigone« je poizkus ekspresionistične interpretacije starogrške drame. Sofoklo in ekspresionizem. Kompromisen komad je »Gobseck«. Posebej zlatega teleta. »Alle Götter sind vergänglich. Nur eins ist unvergänglich: das Geld.« — »Ich bin reicher als die Ewigkeit.« Stilizacija je realistična, genre naraven, osebe — izvzemi nadčloveka Gobsecka — se gibljejo v sferah vsakdanjega življenja. Dramski revolucionar je pokazal talent.

»Jenseits« je nov ekspresionizem, raketa, vržena v ozračje skrivnosti. Subtilen sijaj te rakete razsvetljuje senčne prostore duše. Obupen zalet navzgor in padec v mistični svetlobi nečesa, kar je onstran življenja. Nastopata dve osebi. Jeane in Raul. Jeane, mladoporočena žena, pričakuje moža in trosi cvetlice. Raul vstopi in postane gospodar njenega življenja. Pokažejo se tajinstvena znamenja. Raul oznanja nesrečo. Telefon naznani možovo smrt. Jeane postane Raulova lutka. Igra se z njenim telesom in njenim duhom. Odkriva ji svet onstran življenja, kjer je njen mož. Kaže ji njegovo sceno, ki se prikazuje v samotni na balkonu, v polmračni obednici in spalnici. Jeane se muči v strašni negotovosti. Njena duša se stiska in krči pred neskončnostjo življenja. V subtilnih dialogih in diskretno zasenečenih scenah se razvija tragedija dveh duš, dveh spolov, dveh delov človeštva: tragedija moške aktivnosti in ženske pasivnosti. Ženska

je premagana, mož ji ubije telo, življenje njenega otroka v telesu in izroči dušo ognju hrepenenja po večnosti. Kaj je onstran življenja, kdo je Raul? Um tega ne ve in ne spozna, intuicija slutit. V človeku je neki drugi človek, ki prisluškuje zvokom, skritim onstran življenja in jih skuša pronikniti. Njegovo bistvo se izgublja v tem neskončnem Niču. Orientalna Nirvana. Obale Fechnerjevih »Valov«. V samotnih urah spoznaš, da skrajnosti duše niso zaprte, kakor si misli, ampak se odpirajo — onstran življenja. Kdor je slab, umre od želje in kopnenja. Taka je Jeane. Ljudje se v tem kopnenju izpremenijo, preoblikujejo. Stvari dobijo drugo bojo in drugačen pomen. Kakor v vročnici govori Jeane in Raul:

Jeane: Ali lahko ljubim dvakrat?

Raul: Ti dvomiš?

Jeane: Ali pa sva oba eno.

Raul: Pokopal sem mrtva.

Jeane: Sedaj te ljubim?

Raul: Kar je sedaj, je bilo vedno.

Jeane: Kaj je tedaj res?

Raul: Nič.

Jeane: Sedim na ognju.

Raul: Zunaj so morja.

Jeane: Kdaj sem te zasl?

Raul: Kaj vidiš?

Jeane: Greva čez zemljo.

Raul: Midva sva strahova.

To so zavestne blodnje, tipanje pod horizontom intuicije. Tak izpretrgan in »Jenseits«-u. Maeterlinck je odkril simbole v empiričnih predmetih, ekspresionistični Hasenclever jih skuša najti v navidez nezmislivi sploh dialog v miselnih asociacijah. V Maeterlinckovi »Vilijevki« sodelujejo mrtve stvari: vrata, ki se odpirajo in zapirajo, glasovi, ki nastajajo, ko kosci brusijo koso. Vse to je v organski zvezi z gmotnim svetom in podvrženo njegovim zakonom. Ekspresionist pa se skuša postaviti ex lex naturae.

Toda ravno s tem se je Hasenclever — da ne govorim o še neprisotnejših in anarhičnejših eksperimentatorjih — oddaljil od sveta in postal solipsist. Na ta način je obsodil svojo umetniško religijo in se razvil v nevernika. O »Jenseits« je težko reči kaj objektivnega, tudi takrat ne, če prečitamo to dramo v nočni tišini; še težje bo na odru. To velja za nove struje sploh; ko se izkipe, se vrnejo v normalno stanje, bogatejša na nekaterih spojinah, ki so se jim pridružile v procesu vrenja. Ekspresionizem se ne bo mogel vzdržati na svojih praznih višinah; silnejši talenti, ki jih prinese bližnja doba, bodo ozdravili psihoza kaosa in očistili umetniško hotenje po vplivom normalnejših socialnih in kulturnih razmer.

Naravno je, da Hasencleverjev »Jenseits« zahteva čisto novo režijo. Kakor je dejanje posunjeno v subtilne daljave človeških misli in vizij, tako mora tudi režija obračunati z realnimi pripomočki. Njena vloga je povsem nevtralna. Kulise morajo biti visoke, temne, brezizrazne. Svetloba je zmanjšana na clair-obscur. Tudi avditorij dobi posebno bojo: diskretna plava luč ga spaja z odrom. Tako se svetlobni efekti glavni del zunanje režije.

V dresdenskem Staatstheateru je dosegla drama »Jenseits« v Bertholdu Virltlovi režiji velik uspeh. Alfred Günther je pisal v 2. in 3. zvezku revije »Die neue Schaubühne« (1921.), da je bila vzporeditev velik gledališki dogodek. Učinkoval je na odru nečuvno. Sijajna gledališka igra — Seveda ne manjka tudi ravno nasprotnih glasov.

Slovenska vzporeditev bo izvedena v režiji ravnatelj mariborskega gledališča g. Valt Bratine. Vlogo Raula igra g. Bratina, vlogo Jeane pa ga. Bukšekova. Božidar Borko.

Profesor N. P. Kondakov, znani ruski učenjak in pisatelj neštivilnih umetnostnogoedovinskih del o bizantinski umetnosti, je pozvan za dve leti na prasko univerzo, kjer bo predaval o zgodovini bizantinske umetnosti srednjega veka. Kondakov je živel po ruski revoluciji nekaj let v Sofiji.

Iz življenja in sveta

Moderna tiskarna.

Ruski pisatelj Saltykov Ščedrin pripoveduje o generalu, ki je preživel vse življenje v Petrogradu ter je bil prepričan, da žemlje in torte rastejo na drevesih take, kakršne prihajajo na mizo. Ta general ni niti slutil, koliko rok je moralo delati, predno je bila iz pšeničnega zrna končno lepo pečena žemlja.

In vendar je še marsikdo tak general in marsikdo veruje, da rasto na drevmih žemlje. Kdor bi videl moderno tiskarno »Vorwärts« v Berlinu, kjer leti iz celega števila rotacijskih strojev popolnoma gotove, lepo zložene številke velikega dnevnika, ki izhaja v 200.000 do 240.000 izstiskih, bi se mu godilo kakor ruskemu generalu. Praško »České Slovo« posluje to tiskarno. Poslopja tvorijo celo ulico. Tu so tiskarna, knjigotrožnica, založništvo, uredništvo, upravnništvo, knjigovodnica in stanovanja osebja. Z dvigalom doseže v III. nadstropje, kjer zavzema vse krilo le uredništvo »Vorwärts«. Urednikov je 17, sodelavcev seveda več sto. Vsak urednik ima svojo sobo z majhno knjižnico. K uredništvu spadajo še dve sobi za telefonske pogovore, sprejemnica za goste in posvetovalnica, kjer se vrše seje urednikov in raznih komisij. Tu je tudi velika knjižnica.

Rokopisi, po večini tipkani, potujejo v puščahi iz redakcije v tiskarno po ozkih ceveh. Istotako se vračajo s korekturami. Telefonira se čim manj, ker agencije najnovejše vesti telegrafirajo, tako da prihajajo z avtomatskega pisalnega stroja že gotove brozjavke, ki se samo nalepljajo na papir in po ceveh odpošiljajo v tiskarno. Tako vlada v uredništvu vedno mir in ni videti nikake nervoznosti.

V tiskarni sedi vsak stavec za limotipom tik okna. Sobe so lepe, čiste, zračne in svetle. Brez vlage ali dima. Delavci delajo mirno, so zdravi in bajni nikdar čmerni. Razmerje med uredništvom in tiskarno pa je tako, kakršno je po vseh

tiskarnah. Tudi pri »Vorwärtsu« konflikti niso izključeni. Zgodilo se je celo, da uredniki niso smeli stopiti v stavnice. V tej tiskarni se tiska in stavi poleg »Vorwärtsa« več strokovnih zbornikov, 400 drugih časnikov, vedno več knjig l. dr.

Ali se vrne krinolina?

Te dni me je opozorila lepa operna pevka: »Ali sem vam včer v krinolini? Evo, prepračite se: zopet nosimo obročke!« — Prepračil sem se, da ima pod krilom okoli bokov resnično obročke. Videti je zato, kakor bi bila precej obilna na kolkih, ostalo krilo pa se ji k mečam zožuje, tako da tvori vse krilo obliko spodaj odrezane piramide. In ker je, kakor povedano, pevka mlada, šegava, graciozna, je lepa tudi v tej toaleti »najnovejš« mode. Druga dama mi je pripovedovala, da hodita okoli Bohinjskega jezera dve mladi dami, ki nosita tudi tako krinolino, krilo, toda navzdol pretirano zoženo; vtisk je bajt bolj komičen, kakor šik. Mogoče pa sta tukaj v Bohinju povsem pravilno in strogo po modni oblečeni, dočim si je naša pevka kompromisno priredila po svojem okusu in brez ozira na točno pravilnost. Vsekakor je naša pevka modrejša: sledi modi le toliko, kolikor ji je vseh ter se po šivilji ali po modnih listih ne da terorizirati. V tem tiči pač vsa skrivnost, da so nekatere ženske vedno okusne in nikoli smešne. Da se dolga krila ne morejo dolgo držati, ker se vidijo po prekratkih krilih zaradi naglega prehoda iz ene skrajnosti v drugo zelo filistrska, je morala vedeti vsaka modna žena. Nosijo jih pač le zaradi izpremembe, zakaj le izprememba miha. Ljudje vsaj vidijo, da je zopet »nova«. Dolga krila se začnajo torej vsaj okoli bokov razširjati in zaradi krinoline dobiva toaletna zopet nov značaj. Nova moda je sicer silno stara ter je izginila že trikrat, da se zdaj začnjo pojavljati če-

prilika ni »goli« hiš. Tudi se tam ne obesi le ena zastava, ampak okrase se vsa okna — sploh Praga se zna slavnostno obleči. Primorski dopisnik »Jugoslavije« pravi, da bi se mi tudi v Trstu lahko naučili, kako je treba mesto okrasiti. Imamo baje še premalo ljubezni do svoje trobojnice, oz. ne znamo jo tako kazati, pred svetom kakor drugi. V tem oziru ima dopisnik prav — žudimo pa se, da je pogrešal slovenskih zastav, češ da ni prav, da se odrekamo svoje stare slovenske zastave. Ta očitek od primorske strani se nam zdi tem bolj čuden, ker bo prišlo odrešenje, kadar bo prišlo, v imenu — jugoslovanstva in pod našo državno zastavo! Ravno ob tej priliki bi morali pokazati pred svetom, da to čutimo. K sreči imamo vsi trije narodi enake barve, tako da ni take razlike, naj so razvrščene tako ali tako. Ko bi tega ne bilo, bi se prepirali še zaradi barv, kakor da ni že drugih prepričav dovolj. To so malenkosti, ki tvorijo pri nas — principijelne boje. Ako obrnemo hrvaško trobojnico, dobimo državno. Pravijo, da se na Hrvaškem zelo pazi na to, ali je rdeče zgoraj ali spodaj, kajti velika razlika je, ali je kdo Hrvat ali pa Jugoslovan. Celo do pretepa lahko pride vsled tega. In kako izgledamo pred svetom?

Ker smo ravno pri Hrvatih, naj omenimo še hinavsko zdihovanje, ki smo ga čitali v klerikalnih in njim sorodnih listih, češ da jih ne bo na izlet. »Domoljub« je pisal, da zato ne, ker je Sokolstvo brezverska organizacija. »Jugoslavija« pa pravi, da je temu kriva vlada. Izgovor je dober, če je iz trte izvit. Res je, da Sokolstvo na Hrvaškem ni tako razvito, kakor pri nas, zato tudi ni prišlo v tako velikem številu, bile pa so zastopane vse župe. Ravno »Sokolski Savez« se je trudil z vsemi silami, da bi bil poravnal spor in zagrebiški razkol, žal, da ni bilo mogoče. Kako naj bi bilo Sokolstvo nazvalo svoj Savez, če ne »jugoslovenski«. Ali naj se imenuje »SHS Sokolstvo«. »Slovenec« prav z veseljem poroča, da so v Brnu naše Orle pozdravljali s vaklikom: »At' žijou Jihoslovanec!« Pa niso nič protestirali. Kdo naj pa ob takih prilikah razločuje, kdo je Slovenec, Srb ali Hrvat? Zato je tisto zdihovanje čisto odveč. Kdor je brat, gre v brateko kolo, kdor ni, ga ne moremo siliti. Prepričani pa smo, da bo prišlo zopet do sprave, ko bodo politični hujskači dokončali svoje delo. To bo v čast in korist hrvaškemu in jugoslov. Sokolstvu.

Za Bolgari seveda nismo žalovali; žaloval je samo »Domoljub«, ki je

poleg »Straže« njihov največji prijatelj, ker je že iz časa vojne njihov najzvestejši zaveznik. Saj vsak ve, zakaj. To vzdihovalje za Bolgari je sploh značilno za Jugoslovane nove dobe. »Straža« n. pr. citira celo italijanske časopise, ki nam gotovo žele vse najboljšje.

Razven Bolgarov so torej prišli vsi, ki so slovenskega rodu in vsi so bili zadovoljni. Primorec je v »Jugoslaviji« pogrešal v naših listih posebnih pozdravov neodrejenim bratom. Primorec menda ni vsega čital. Jaz sem videl tak pozdrav od dr. Puca v »Jutru«. Pozdravljali smo jih vsi in morebiti smo več čutili, nego smo mogli povedati. Bolelo bi nas, ako bi trpeli za to, da so prišli »preko«. Zagledal sem na tribunah priproste delavca, ki je bil zastavonoša pri nekem notranjskem Sokolu. Šel sem k njemu, podala sva si roke in skoraj nista mogla govoriti. Kako bi človek povedal, kar čuti v takih trenutkih. — Italijanov ni bilo. Pravijo, da bi jim bilo vendar le nerodno, če bi v Jugoslaviji podlegli naši tekmovalni vrsti, kar bi se bilo več ko gotovo zgodilo.

Onih 300 Amerikancev, ki so bili naznanjeni, smo iskali zaman. Ljudje so govorili, da so jih zadržali v Trstu. Škoda, da jih nismo mogli pozdraviti v polnem številu.

Po našem jugu je razširjeno mnenje, da je slovenščina težko razumljiva. Mogoče, da res ni nje lažje razumemo, nego oni nas. Nekateri ljudje so zelo proti oni mešanici, ki nastaja v praktičnem običajanju. Res ni lepa, a za silo je dobra, če ne gre drugače, kajti za sokolski zlet tudi človek ne more prešturirati vseh slovnic. Poslušal sem gospoda in natakario, ki se nista mogla razumeti. Gospod je bil menda Srb. Ženska je govorila precej urno in je povedala, da je tudi »trščen pir«. Gospod je rekel:

»Jaz vas ne razumem.«
Ženska: »A jaz vas razumem.«
On: »Torej me razumete.«
Ona: »Vse razumem, kar pravite.«
On: »Torej povejte počasi po slovensko.«

No, in potem je šlo, sicer počasi, a sporazumno sta se. Pri neki mizi sem videl dve gospodični, ki sta govorili v slabi nemščini. Ena je bila Slovenka, druga po obrazu Banačanka. Vprašam Slovenko:

»Ali je vaša znanka Švabica?«
»Ne, Srbkinja.«
»A zakaj govorite nemško?«
»Ker ona ne razume.«
»Pa vi razumete!«
»Jaz razumem hrvaško a srbsko ne.«
»To ni mogoče, ker je to isti jezik.«

»O ne, v Zagrebu sem n. pr. vse razumela, Srbi pa govorijo drugače.«

»Pa govorite tako.«

»Pa tudi ona ne razume. N. pr. ne razume, kaj je kolodvor.«

»Pa ji recite stanica, ali kakorkoli. Saj ena beseda še ni jezik.«

Vraga, res sem se skoraj razjezil nad tako nerodnostjo.

Tudi v tem oziru imajo zleti svoj pomen: mnogo predsodkov proti jeziku itd. zgine, seveda se moramo ravno v praktičnem življenju v tem oziru blizati. Tudi pouk v šoli je treba urediti v tem smislu. Mnogo gostov je n. pr. v tem času gotovo prvikrat čitalo slovenske liste. Mislimo, da so se prepričali, da se brez težav razumemo. Treba je le dobre volje. In tudi te je bilo dovolj.

Seveda ministri n. pr. ne smejo zlorabljati sokolskega kroja v svoje namene. Tako piše »Jugoslavija«. Ker sta ministri Pribečević in Jerjav nastopila v sokolskih krojih, sta s tem omogočila »najnižje ponižanje državne oblasti pred očmi slovenskega naroda.« Tako piše napreden list. Pa saj so v Brnu sklenili, da bo Orel prevzel veslovensko misel in ker Sokolstvo po mnenju »Slovenca« itak propada, bomo kmalu čuli o ruskih, srbskih Orlih itd. Vse na verski podlagi in strogo separatistično. Zdravol Sava.

Slatinska princesa.

Dnevnik neznanke. Izdal dr. Iv. Lah.

Šlišimo, da se pripravljajo tam velike slovesnosti. Pri nas ni vzroka za veselje. Vsi čutimo posledice strašnega poraza. In hujše od poraza je ponižanje: med nami se goste sorodniki mogočnega trgovačarja in sive glave naših gospodov se morajo klanjati pred osebo Ludovika Bonaparte. In cesarski princ mora sprejemati njegovo družbo in govoriti kot enak z enakim, kajti princ je samo nadvojvoda, on pa je bivši nizozemski kralj...

V čudnih časih živimo, dragi moj. V teh dneh sem mnogo premišljala o tem in sem čutila, da se je svet spremenil v smešno maskarado. Pa mogoče, da je bilo od nekdaj tako in da največ trpijo oni, ki smatrajo vse to resno. Prišli so ljudje z evangelijem, da smo vsi enaki. Morili so one, ki tega evangelija niso sprejeli takoj. In sedaj? Da, mi smo vsi enako ustvarjeni, a nismo si enaki po darovih: mi vsi imamo svoje pravice in dolžnosti, toda vsak ima svoj poklic; do kraljestva bratstva in sreče vodi le ena pot, pot ljubezni, ki je bila zapisana v evangeliju.

Kam sem zašla s svojimi mislimi! Kam me je speljala moja domišljija!

Kdo naj razreši vprašanja, ki so gyzana z usodo človeštva?

XIX.

Dolgo Ti nisem pisala. Med tem se je rodil »rinski kralj«. Pravijo, da ste v Ljubljani slavili ta dogodek z velikimi svečanostmi. Nebeška znamenja so baje prerokovala novo srečo človeštva. Kakor da je v rokah ljudi usoda sveta! Ludovik Bonaparte je odpotoval s Slatine. Zapustil je za seboj najboljši spomin. To je častno tudi za one, ki so izgubili pojem o časti. Kajti nečastno je sprejeti kraljevsko čast, ako ni častno podana.

Nadvojvoda je še vedno tu. Pravijo, da je mnogo bolj zadovoljen, odkar ni več v kraljevski družbi. Mnogo hodi na lov. Ni mu bilo všeč, da so nekateri občevali z Ludovikom Bonaparte, kot z njegovim sorodnikom. Tudi to mu ni po volji, da se je rodil rinski kralj; odklanjal je čestitke, kakor da bi mu bile v zasmeh. Pravijo, da se pripravljajo nove stvari.

Obležala sem v postelji in ne vem, kdaj bom vstala. Moje sile so izčrpane; težka sila pada na moje prsi. Zdravniki me obiskujejo vsak dan: slutim, da prihaja konec, konec življenja in lepih sanj. Hvala Ti srčna, dragi moj, za te lepe

sanje. Kaj bi bilo moje življenje brez Tebe, kaj bi bilo brez onih lepih dni, kaj bi bilo brez teh lepih sanj? Vse si mi dal, kar sem imela. V poznih večerih šeptam s Teboj: govoriš o najini preteklosti in bodočnosti.

V enem letu — si rekel — se vrneš. Takrat prideš na Slatino. Počakam Te tu. Ne mogla bi se več ločiti od teh krajev: tu je bil raj mojega srca. Ako bi bilo še zdravilo za mene, bi ga našla v teh zdravilnih vrelih. Toda zame ni več zdravila. Umiram v pričakovanju, da se vidim s Teboj. Čutim Te pri sebi, kakor oni prvi večer. Nič se ni izpremenilo. Življenje gre svojo pot in mi odhajamo, kakor smo prišli, neznan od kod, neznan kam. Mi potniki!

Samo to vemo, da smo samo enkrat doživeli ta krasni sen in da je življenje dar večne luči ljubezni, zato je srečno samo v nji. Eni so prejeli mnogo od tega daru, drugi malo. Blagor njim, ki so mnogo prejeli! A srečnejši so oni, ki so bili bogati in so dajali: kajti ljubezen je bogastvo srca, ki nas srečuje tudi v samotni in zapuščenosti. Zato je bilo srečno moje življenje.

Hotela sem se posloviti od Tebe, da bi Ti rekla to svojo zadnjo besedo. Imela sva zaklad najdragocenejših skrivnosti: ni bilo nama dano živeti ob njem, ker sva živel v nemirnih časih, polnih sovražstva. Mogoče pridejo za nami dru-

gi, srečnejši: ali nismo mi vsi samo prehod k novi višji sreči?

Ko se poleže sedanje valovanje sveta, bodo ljudje spoznali novo resnico in bodo bogatejši od nas. Vihar razbija ladje ob skale in potaplja brodice v valove. Toda očisti ozračje in meče bisere na breg. V tem je večnost življenja. Koliko opejnosti je bilo v tej sladki boleti hrepenenja in koliko lepih svetov se je rodilo iz nje!

O, da bi Ti mogla reči svojo najslajše skrivnost! V temni noči čutim pred seboj Tvoje žareče oči, ki vpijajo vase moje oslabele misli. Moje trepetajoče roke se stezajo po Tebi in Te prosijo: ostani z menoj, moja sladka sreča! Ti pa strmiš vame, kakor da približaj iz onih jasnih daljav, kjer se izgublja sanje v večni svet neskončne ljubezni.

Opomba.

Ko sem pregledoval slatinski arhiv, sem našel med starimi papirji iz l. 1812. tudi kup preperelih popisanih listov, ki so bili zvezani z rdečozlato nitjo. Listi so bili brez naslova. Okorna roka pisarjeva je napisala na prvi list:

»Slatinska princesa je umrla tega leta na Slatini in je bila pokopana pri Sv. Trojici, odkoder se vidi na gozde in kraje, ki so bili kraljestvo njenih srčnih sanj. V gozdu pod Janino na malem griču sredi dveh tihih dolin je še dolgo stal star hrast, ki je nosil na sebi vezano njeno ime.

roka v nemirnih časih pred sto leti. Iz njih se je pokazal sentimentalni roman, ki ga je preživljala princesa v slatinski samotni in ki je ostal nepoznan svetu, ki jo je obdajal.

Vse njeno življenje je bilo hrepenenje po njem, ki mu ne vemo niti imena. Neznano je, ali je njen dragi padel v onih težkih bojih, ki je v njih južna francoska armada razbila avstrijsko vojsko, ali je prišel v ujetništvo, ali je bil tih pristajatelj revolucije in je prešel na drugo stran. Ohranila se je nam samo v drevo vezana začetna črka njegovega imena. Tudi njenega rodu ne poznamo: vemo samo, da se je imenovala Charlotta in da je izhajala iz stare kranjske plemiške rodbine.

Služaj jo je zanesel na Slatino, ki je bila takrat v prvem začetku svoje slave. Tu je presanjala tri leta svoje mladosti. Vsem njenem čustvovanju se kaže nekaj bolehnega, kar je izhajalo skoraj gotovo iz bolezní, ki jo je nosila v sebi.

Tako je uboga princesa umrla v svoji slatinski samotni in je bila pokopana pri Sv. Trojici, odkoder se vidi na gozde in kraje, ki so bili kraljestvo njenih srčnih sanj. V gozdu pod Janino na malem griču sredi dveh tihih dolin je še dolgo stal star hrast, ki je nosil na sebi vezano njeno ime.

Na Slatini, avgusta 1920.

Največji davki

katero plačate, vam nastanejo, ako ne gledate na to, kjer nabupujete, izgubite denar in imate poleg tega večkrat še sitnosti. Polkusite enkrat z ilustriranim katalogom trgovke **H. Suttner (imetnik Henri Maire)** v Ljubljani št. 6. Ta vam svetuje resnično dobre ure, specialne znamke »IKO« iz lastne tvornice v Švici, kakor tudi druge dobre žepne ure, zapestne ure, svetilke in stenske ure, verižice, protane, zapestnice, uhane, namizno orodje, kresna in birmška darila in vse drugo zlatinsko in srebrnino. Pa tudi porabne predmete, kakor n. pr. škarpje, nože, britve, laestrižne in brivske stroje, steklorezec, doze za tobak, svalčice in smodke, nažigalice in denarnice kupite dobro in ceno pri trgovki:

H. SUTTNER (imetnik Henri Maire) v Ljubljani št. 6.

Potniki v Ameriko, pozor!

UNITED-AMERICAN-LINES-INC.

prevaža potnike z najnovejšimi brzoparniki preko:

Hamburga, Southamptona in Cherbourga v New-York.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja

Simon Kmetec, zastopnik za Slovenijo, Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Ali ste že okusili „LUKUL“??

Naš prvi, edini domači juhini izvleček (zabela), kateri preko si vsled izdatnosti okusa in cene vse druge izdelke.

Izdeluje: „LUKUL“, družba z o. z. Ljubljana.

Priporočajte „Jutro“!

Prometni zavod za premog

d. d.

v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

I^a čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

16

Prometni zavod za premog, d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Najstarejša slovenska plesarska in ičarska delavnica **IVAN BRIGELJ**, Danajška cesta 18, se priporoča. Izvrtitev točna, cene zmjerne.

Nova trgovska hiša

pripravna za veletrgovino ali tovarno v bližini kolodvora v Ljubljani se vsled pomanjkanja potrebnega kapitala ugodno proda. Cenjene ponudbe na upravnishvo „Jutra“ pod „Nova zgradba“.

L. Mikuš Ljubljana Mestni trg 15 izdelovatelj dežnikov Na drobno! Na debelo! Zaloga sprehajalnih palic. 18 Popravila točno in solidno!

Cunard Line

glavno zastopništvo za Jugoslavijo: Jugoslavenska banka, d. d.

Odprava potovalcev iz Cherbourga ali Hamburga z najhitrejšimi ladjami sveta v 5 in pol dneh.

Za vsa daljna pojasnila izvolite se obrniti na našo poslovilnico: 2537

Glavno zastopništvo za Slovenijo LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 26.

Naslov za brzojavke: CUNARD Ljubljana.

Knjigovodja bilancist

se sprejme v tovarni usnja Aleks Podvinec v Badočah. Stalna služba, prosto stanovanje, takojšnji nastop. Pismene ponudbe z referencami, prepisi izpričeval in zahtevki plače. Istotam se sprejme

perfektna korespondentinja

z znanjem stenografije in strojepisja. Začetnice izključene. 2731

Crkvenica Hotel Therapija Casino (Cercle Privé). Sa svim atrakcijama francuske Riviere **otvoreno dnevno.**

Upute daje Uprava Cercle des Etrangers, Crkvenica.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji **R. RANZINGER** Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice Podjetje za prevažanje blaga južno železnice. Brzovozni in tovarni nabiralni promet iz Avstrije in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo. Brzojavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

OGLAS.

Cinovničkoj Banci A. D. Beograd ul. Kr. Milana 68. potrebno je, da se

izrade vrata i prozori za njenu palatu u Beogradu, vrednost oko milion dinara.

Pozivaju se privatne firme i fabrička preduzeća da podnesu svoje oferte. Planovi, detalji i dr. mogu se videti kod Banke ili kod G. Vjekoslava Bastla, arhitekta Zagreb ul. Berislavića 2.

„SLOGRAD“

slovenska gradbena in industrijska d. d., Ljubljana. Telefon štef. 180.

Brzojavi „Slograd“. Tekoči račun pri Slovenski eskomptni banki v Ljubljani.

Tehnična pisarna v tovarni Keršič, Spodnja Siška, Frankopanska cesta štef. 151.

Izvršuje: stanovanjske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vse vrste vodnih naprav na podlagi 25 letnih izkušenj.

Specijaliteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovode.

Zastopa: Patent dr. inž. Empergerja za izorševanje konstrukcij iz armiranega betona z litoželeznimi ološkami za visoke tlačne napetosti (kakor pri skladiščih, „silo“ mostovih in podobno).

Izdeluje: vse vrste tehničnih projektov in statičnih proračunov.

Domáče vesfi

7. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubli

Obiave

* **Javen železničarski shod.** Prejeto smo: Zveza jugoslovanskih železničarjev sklicuje javen železničarski shod za torek, dne 22. avgusta, ob 19.30 uri v veliki dvorani 'Mestnega doma' v Ljubljani s sledečim dnevnim redom: Poročila predsedstva ZJŽ; poročilo tov. Deržića o gmohtnih zadevah železničarjev; službenosti. Železničarji! Vsi na shodi! Za članstvo udeležba obvezna! Dostop imajo samo železničarji! Osrednji odbor ZJŽ.

* **Letošnje premovanje konj.** Konjerski odsek »Kmetijske družbe za Slovenijo« priredi letno premovanje konj v skladu s dnevnim redom: 2. septembra ob 9. uri dopoldne v Mengšu, 6. septembra ob 8. uri dopoldne v St. Vidu nad Ljubljano.

Hči papeža — Lukrecija Borgia

«Giovanni, po Cezarjevi smrti torej misliš planiti iz grada?»
«Se to noči!» odvrne grof Sforza. «Železo treba kovati, dokler je vroče. V ostalem pa mi ne bo treba samemu voditi borbe, ker vojvoda Ferrareški in Astor Manfredi čakata na svojih mestih. Kadar odjekne moje vojne trombe, se s svojimi ljudmi vržeta v boj. Vojvoda Sermonski in oba grofa Imola in Forlī sta zasedla s svojimi četami vse ceste. Uničita in ujmeta vse begunce. Naš uspeh tvoj mora biti poln!»

Lukrecija se nasloni na okvir visokega okna, skozi katero se lije na stopnišče blede, zelena mesečina. V tej svetlobi dobiva njeno lice čudno barvo... blede, kakor obraz mrtve. Tudi ona je v bojni opravi. Lahek oklep ščiti njene lepe oble grudi. Pod temno opravo, ki ji pada do kolen, za zvenijo pri vsakem gibu njene zaščitne rokavice, a na jermenu ji visi tenek meč.

«Hvala ti, Giovanni», reče ona in ponudi grofu roko, natakajeno z jekleno rokavico. «To si zares vse dobro uredil.»

«Misliš sem pri tem,» odvrne mladi grof, in žarko motri lepo mlado ženo od glave do pete, «da so to priprave za najino ponovno svatbo.»

«Ah, ti me spominjaš objube. Giovanni, ne dvomi, da jo obdržim. Ljubiti hočem junaka, ki ubije krvoločnega tigra Cezarja... Bodi zdaj tako dober,» dodaja Lukrecija z mirnim glasom, «ogrni me s plaščem, ki visi kraj

tebe na oknu... Tako, hvala ti. Pri žgi malo svetilko, da si potegnem na glavo kuklico, in zapovej svojim ljudem, da odprejo vrata, ker sama ne morem odmakniti težkih železnih zapahov.»

«Lukrecija, ali naj se ne posloviva drug od drugega?» ji šepne Giovanni Sforza z mehkim glasom. «Podajam se na nevarno pot in četudi sem svojega uspeha gotov, se izročam Bogu, ki brani pravico; povsod pa, kjer je treba preliti kri, je negotovo, čigava kri se prelije. Mogoče si stojiva zadnjikrat nasproti... Lukrecija, ostani mi zdrava!»

Giovanni objame lepo ženo in jo pritegne na svoje prsi. Toda borgiaški hči mu s spretno kretnjo ponudi svoje čelo v poljub.

«Poljubi me na čelo,» mu reče ona. «Na njem je borgiaški znak. Kadar bo zbrisan s Cezarjevo krvjo, tedaj, Giovanni, ti za vedno pripadejo moja usta.»

Pobožno pritiska mladi grof svoje ustni na njeno belo čelo, pod črnimi zavoji las. Nato jo spusti iz naročja in odstopi.

Med tem so se vrata odprla, Lukrecija stopi iz gradu in se čez par trenutkov, z malo svetilko v roki, znajde pred visokim gigantskim zidom, ki obkrožuje grad. Ustavi se na zapadni strani trdnjave ob malih železnih vratih. Prepriča se, ali so vrata samo priprta. Nato se, kakor obnemogla, nasloni na hladan zid.

«Prišel je čas povračila,» zašepče v sebi. «Kako sladka je zame ta beseda. Nepristano odmeva v moji duši in moja razburjena kri mi k tej besedi

poje vedno nove melodije. Da, Cezar Borgia, danes midva končno obračunava. Ti si bil satan mojega življenja in ako bo zgodovina kdaj spominjala ime Lukrecije Borgia, ne bo nikdo zaslužil, da si samo ti bil kriv njenih grehov.

V srce nedolžnega dekleta si nallil strupa divje grešne strasti. Brat je zapeljal svojo sestro...

Bilo je soparno poletno noč, zunaj v razcvetenem vrtu. Rože niso uvele, težko so duhtele, sijale tudi naslednji dan, ko jih je zopet razsvetlilo solnce v njih nežni cvetni lepoti. Ena roža pa je ovenela... to je bil cvet nedolžnosti, ki je dotlej klil v budnem srcu. Ono noč se je v meni vzbudila žena, katere divjo strast si, Cezar, s sirovo silo osvobodil ozkega zatišja. Lukrecija Borgia si daje sama račun, ker neče varati same sebe.

Mnogo sem ljubila in moja ljubav je uničila mnoge nadebudne cvetove, zahtevala je mnogo žrtve, ker močje, ki so ob molčljivih mesečnih nočeh počivali v mojem naročju, so naslednji dan ležali mrtvi na oddaljenih cestah. Mrtvi ne govorijo, oni ne morejo praviti o svojih ljubavnih nočeh, ne morejo govoriti o vročih poljubih Lukrecije Borgia.

A tedaj, tedaj je prišla kazen, kazen one nedoumljive moči, ki ji ničesar ne ostane skrito, ki udarja krivice z njihovim lastnim orožjem.

Ljubezen je bila moj zločin, — ljubezen je postala moja kazen. Prišel je dan, ko sem srečala moža, prvega, edinega, ki sem ga vzljubila. Bil je čuden slučaj, da mi je oče ravno tega človeka odločil za soproga. V njegove

vem naročju, na njegovem srcu, na njegovih ustih se mi je pojavilo spoznanje, da je vse, kar sem dotlej smatrala za ljubezen in strast, bila le plitka laž. Ljubezen sem mogla občutiti samo pri njem.

S poljubi njegovih ust sem postala zopet čista, v njegovem naročju sem se zopet povrnila k nedolžnosti. On je bil moj svet!

Ta divni moj svet mi je ugrabil Cezar Borgia, ugrabil mi je svet solnca in luči in me zopet vrge v satansko tmino. Toda dobro mi je došla tema, da sem mogla nabrusiti orožje, s katerim hočem maščevati svojega ljubljene soproga Alfonsa. Cezar Borgia, ostro je zdaj moje orožje, namerjeno je na tvoje prsi, — sigurno in čvrsto ti prebode tvoje satansko srce!

Podlemlu starcu pa, ki je podpisal smrtno obsodbo mojega Alfonza, pošljem v Rim odrobljeno Cezarjevo glavo in moj glasnik naj mu javi: «Tako je končal satan Cezar, seme tvoje proklete!»

Na mah zamrejo besede na Lukrecijinih bledeh ustnih. Vzravna se, začula je tihe korake, ki se bližajo vratom.

S tresočo roko zgrabi zapah, vrata se lahko krenejo v svoji osi; trenutek za tem začuje iz ust mrzkega človeka svoje ime.

«Lukrecija, Lukrecija, sestra moja, ali si ti?»

«Jaz sem, Cezar... dobrodošel... Pesaro je tvoj!»

«Nadejam se in želim, da postanem blažen v naročju lepe žene, ki mi bo po krvavem poslu zasladila zmagi,» odvrne Borgia. «Hvala ti, sestra,

zvesto si mi pomogla, tega ti ne pozabim nikoli... izberi si najlepšega in najmočnejšega kneza v Italiji, ki naj te reši tvojega udovstva. Toda govoriva resno! Ali nas lahko uvedeš v trdnjavo, ali si sigurna svojega početa?»

«Popolnoma sigurna,» odvrne Lukrecija. Njene roke so na trivolne Cezarjeve opazke trdo oprijete držaj meča, ki ga je nosila pod plaščem. «Akd ee odločno poprimete dela, niste izpostavljeni nobeni posebni nevarnosti. Brat, ali vidiš tam ona velika vrata?»

«Proketo, da, vidim jih. Dovolj so široka, da skozi nje preide v Pesaro tisoč ljudi.»

«Vrata niso zaklenjena,» povdarja Lukrecija. «Stražniki niso nevarni. Dala sem jim vina z uspavalnim praškom. Najdete jih speče in smrčeče za vrati. Kadar pa dospete v veliko dvorano, navalite preko širokih stopnic, iznenadite grofa Sforzo v spanju, zasedite vrata hodnika, skozi katerega bi lahko posadka pobegnila na obzidje, s stolpiča dajte svojim četam, ki vas zunaj čakajo, znak, da prihitijo za vami.»

«Izboren načrt,» se tiho smehlja Cezar, «vse pojde po sreči. Toda še eno vprašanje, sestra: ali si morda dobila vesti iz Rima?»

«Iz Rima?... Ne. Čemu vprašam?»

«Ah nič, nič... kar tako mi je padlo v glavo. Zdaj pa, lepa sestra, nam bodi vodnica, pelji nas k zmagi in slavi! Naš bojni klic je: Lukrecija Borgia!»

«Sledite mi,» reče Lukrecija in dvigne nad svojo glavo malo svetilko z utripajočim plamenčkom.

Mestna občina Kamnik razpisuje za napravo blistrškega jezua pod mostom v Kamniku:

- 1.) Dobavo približno 220 m³ velikega lomljenega kamna.
- 2.) Tesarska in težaška dela pri jezui.
- 3.) Barvanje železnega mostu čez Blistrico, približno 500 m².

Ponudbe je položiti posamezno v občinskem uradu kamniškem do 28. t. m., kjer se dobé vsa pojasnila.

Vadij 10% ponudbe. Z deli je pričeti takoj.

Mestno županstvo.

2754

Razpis.

Jugoslovanski Sokolski Savez prodaja potom pismene ponudbene obravnave

tribune in vse objekte na telovadišču

pri artilerijski vojašnici. Interesentje naj podajo svoje ponudbe za celoto ali posamezne dele do 10. decembra t. l. podpisanemu Savezu.

Tozadevne načrte vpošlje Savez na zahtevo proti povzetju 500 K.

Blago za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapatnike, sodarje l. t. d. priporoča trdka

A. & E. Skaberné,
Ljubljana, Mestni trg 10.

Najcenejše

otroške vozičke, dvokolesa raznih modelov, vsakovrstni deli za razne stroje, pnevmatika in zastopstvo malih pomožnih motorčkov za navadna kolesa; 1878

„TRIBUNA“ Ljubljana
Karlovska cesta št. 4. Zvonarska ulica št. 1. Sprejemajo se tudi popravila.

Trgovina s klobuki

Fr. Šmalc

LJUBLJANA, Marijin trg št. 1.

Na debelo! Na drobno!

Kupuje stalno kože divjačine.

Dr. Fran Virant

asistent dermatol. oddelka splošne bolnice, specialist za kožne in spolne bolezni ordinira zopet redno od 2. do 3. ure pop. — Ljubljana, Miklošičeva cesta 18/II. (na oglu Sodne ulice). 2544

Prodajam okrog 100 (sto) vagonov suhih trdih drv

za jesensko sezono. Dvajset vagonov takoj dobavnih. Vpraša se pri upravi „Jutra“ pod „Drva 100“.

Svarilo.

Društvo krovskih mojstrov za Slovenijo s sedežem v Ljubljani opozarja vse cenjene hišne posetnike, gospodarje, njih namestnike i. t. d., da ne dajo pokrivati in popravljati svojih streh na poslepjih raznim elementom in krpicarjem, kakor se je to v večji meri dogajalo do sedaj. 2332

Taki ljudje pokvarijo, strehe tako da jih strekovnjaki za njimi popravljati ne morejo. Tudi bode odslej dalo društvo take nekonzencionirane krovitelje e streh za vsak slučaj policijsko zasledovati ter jim tako na mesto ustaviti delo.

V Ljubljani, dne 25. julija 1922.
J. Križnar, predsednik. Gril, tajnik.

Menjalnica Stubelj

dovoljuje se opozarjati cenj. občinstvo, da nima z menjalnico Slovenske eskomptne banke v Kolodvorski ulici šte. 43

(hotel Južni kolodvor) nikakih zvez ter da posluje od 10. t. m.

v lastnih prostorih v Kolodvorski ul. št. 41

na dvorišču levo, poleg carinske agenture Grom.

Javna dražba.

Jugoslovanski Sokolski Savez prodaja potom javne dražbe

stoječe paviljone, skladišča, odre, ograjo, portale, mize in klopi

na veseličnem prostoru v Tivoli. Nadalje mize, klopi in lope na prostoru Kmet-ske posojilnice na Dunajski cesti, potem v vojašnici Kralja Aleksandra in na vrtu Narodnega doma. Interesentje naj se zberejo dne 21. avgusta ob 15. uri na veseličnem prostoru v Tivoli. 2766

FRAN RAVNIKAR

Ljubljana, Linhartova ulica 25.

Stavbeno in umetno tesarstvo, stavbeno mizarstvo, parna žaga in lesna industrija.

Telefon št. 415. Poštni čekovni zavod št. 11.428.

— Parna in električna gonilna sila. —

Prevzamem po danih, kakor tudi lastnih načrtih v različnih stavbenih slogih zgradbo mostov, jezov, hiš, vil, gospodarske in industrijske stavbe, stolpne strehe, kupole, cerkvene ostrožja, balkone, vrtno utice, verande ter razna druga vrtna arhitektonična dela.

Stopnice, dekorativne strope, dekorativne stenske opaze, vrata, okna itd. Izdelovanje in polaganje ladijskega poda. Za razne industrijske stavbe, dvorane in razstavne zgradbe opozarjam po mojem sistemu zgrajene mrežaste nosilnice za večje razpetine od 12 do 40 m. 35

JUGOSLOVANSKA UNION-BANKA

preje MARIBORSKA ESKOMPTNA BANKA

2196

Ustanovljena leta 1872

Ustanovljena leta 1872

Beograd, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Velikovec
Ekspozitura v Škofji Loki.

Aksijski kapital K 30,000.000
Rezerve K 16,000.000

Izvršuje vse bančne posle
== najkulantneje ==